

ΑΝΟΙΧΤΟΙ ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ

Οδός: Σμύρνης 27 - 10439 ΑΘΗΝΑ

ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ 1091/9 ΚΕΜΠΑ

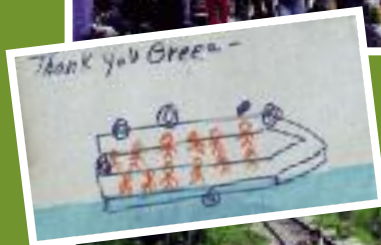
Κωδικός: 1044

JRS HELLAS (JESUIT REFUGEE SERVICE)

ΕΚΚΛΗΣΗ ΓΙΑ ΕΙΔΗ ΠΡΩΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ

ΚΑΘΩΣ ΠΛΗΣΙΑΖΕΙ Ο ΧΕΙΜΩΝΑΣ,
ΟΙ ΒΑΣΙΚΟΤΕΡΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ
ΠΟΥ ΦΤΑΝΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΑΥΞΑΝΟΝΤΑΙ.

ΜΗ ΔΙΣΤΑΣΕΤΕ ΝΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΕ:

- Ρούχα / εσώρουχα κάθε μεγέθους, για άνδρες, γυναίκες και παιδιά
- Παπούτσια, μπότες
- Σκεπάσματα, κουβέρτες
- Είδη υγιεινής: σφουγγάρια για ντους, σαπούνια, σαμπουάν, οδοντόβουρτσες, οδοντόκρεμες και άλλα
- Κούνιες για μωρά (όλα τα μεγέθη), πετσέτες, υγρά μωρομάντηλα
- Γάλα σε σκόνη για μωρά
- Σακίδια πλάτης
- Κονσέρβες ψαριού, κατά προτίμηση που να ανοίγουν εύκολα
- Ατομικά σνακ (τσιπς, κράκερ, μπισκότα κλπ)

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΕΙΔΗ ΑΥΤΑ:

ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

JRS HELLAS: Σμύρνης 27 & Μιχαήλ Βόδα 28,

Αθήνα, πλησίον μετρό Σταθμός Λαρίσης.

Επικοινωνήστε για ραντεβού

με τον π. Maurice Joyeux: 6907 921 852, mauricejoyeux@hotmail.fr

ΣΤΗΝ ΚΗΦΙΣΙΑ

Christine Lemarié: 6937 099 786, ccdonel@hotmail.fr

ΓΙΑ ΡΑΝΤΕΒΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΡΑΦΗΝΑΣ

Cécile Deleplanque: 6973 031 158, cdeleplanque@hotmail.fr

ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΜΕ ΘΕΡΜΑ
ΝΑ ΠΡΟΩΘΗΣΕΤΕ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΗ.

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΚΑΘΟΛΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΥ

ΑΝΟΙΧΤΟΙ ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ

ΤΕΥΧΟΣ 1095

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2015

Προτεινόμενη Τιμή: 5 ευρώ

Το οικολογικό πρόβλημα Η εγκύκλιος "Laudato Si"

Η ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ
ΤΟΥ ΠΑΠΑ ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ
ΣΕ ΚΟΥΒΑ & ΗΠΑ

Ανοιχτοί Ορίζοντες
 Αγγελιαφόρος Κωδικός: 1044
 έτος ίδρυσης: 1900

Ιδιοκτησία: "Ινστιτούτο Ανθρωπιστικών
 Επιστημών"
 Αστική Μη Κερδοσκοπική
 Εταιρεία
 Μ. Βόδα 28 & Σμύρνης 27,
 10439 Αθήνα
 www.jesuits.gr

Εκδότης - Διευθυντής: π. Θεόδωρος Κοντίδης

Συντακτική επιτροπή: π. Γαβριήλ Μαραγκός
 π. Σεβαστιανός Φρέρης,
 Ειρήνη Κουτελάκη.

Συνεργάτες: π. Μιχαήλ Ρούσσος,
 Δανάη Αναγνωστοπούλου,
 π. Δημήτριος Δαλέζιος,
 Στέλλα Φωσκόλου.

Γραμματεία: Ειρήνη Κουτελάκη
 Σμύρνης 27, 10439 Αθήνα
 Τηλ. 210 8835911,
 φαξ 210 8835914
 e-mail: athensj@jesuites.com

Συνδρομές: Εσωτερικού 20 ευρώ
 Εξωτερικού 30 ευρώ
 Τιμή τεύχους 5 ευρώ.

Αντιπρόσωπος Σύρου: π. Αντ. Βουτσίνος
 Αντιπρόσωπος Τίνου: κ. Στέλλα Φωσκόλου

Καλλιτεχνική επιμέλεια
 & Εκτύπωση: www.male.gr

ISSN 1105-3216

3 EDITORIAL

4 ΤΟ ΘΕΜΑ: Το οικολογικό πρόβλημα
The ecological issue

6 Το οικολογικό πρόβλημα
The ecological issue

12 Οικολογία και κοινωνία
Ecology and society

18 Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ
THE SYNOD OF BISHOPS ON THE FAMILY

20 ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΤΟΥ ΠΑΠΑ ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ ΣΕ ΚΟΥΒΑ & ΗΠΑ
THE PAPAL VISIT IN CUBA AND THE US

25 ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ
SPIRITUAL LIFE

29 ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ - ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ
QUESTIONS AND ANSWERS

32 ΚΟΝΤΑ ΣΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
THE NEWS

38 ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ
BOOK REVIEW

π. Θεόδωρος Κοντίδης

Την Κυριακή 25 Οκτωβρίου ολοκληρώθηκε η Σύνοδος των επισκόπων στη Ρώμη που είχε ως θέμα την οικογένεια. Η οικογένεια είναι ψηλά στην ατζέντα της Εκκλησίας. Και δικαίως. Ο βασικός αυτός θεσμός, για κάθε άνθρωπο και για την κοινωνία ολόκληρη, αλλάζει ταχύτατα, μεταμορφώνεται και από καιρό έχει γίνει πεδίο ιδεολογικής, κοινωνικής και πολιτικής αντιπαράθεσης. Η Εκκλησία αισθάνεται και συνειδητοποιεί ότι πρέπει να παρέμβει και να μιλήσει τόσο προς τους πιστούς της όσο και μέσα στην ευρύτερη κοινωνία. Αλλά με ποια λόγια και σε τι τόνο και με ποια πρόθεση θα μιλήσει; Πώς θα είναι ο γάμος και η οικογένεια «ευαγγέλιο», μια καλή αγγελία για τους πιστούς; Είναι γνωστή η επιμονή του πάπα Φραγκίσκου (κι όχι μόνο αυτού, βεβαίως) για μια Εκκλησία φιλεύσπλαχνη με πατρική και μητρική φροντίδα για τους πιστούς και για τον ταλαιπωρημένο άνθρωπο. Μια Εκκλησία που δεν θα κοινά επιτιμητικά το δάκτυλο, αλλά θα απλώνει χέρι βοήθειας και συμπαράστασης.

Πριν ένα χρόνο, η Σύνοδος έδειξε ότι η Εκκλησία δεν είναι έτοιμη να μιλήσει για τον γάμο και την οικογένεια με ανανεωμένο τρόπο με μια και κοινή γλώσσα. Οι αποκλίσεις μεταξύ χωρών, πολιτισμών, παραδόσεων, ευαισθησιών ήταν σημαντικές. Οπότε, δόθηκε χρονικό διάστημα ενός έτους να ωριμάσουν τα πράγματα και μια δεύτερη Σύνοδος ορίστηκε για τον Οκτώβριο του παρόντος έτους. Μετά τις ενδιάμεσες προπαρασκευαστικές εργασίες διαφόρων επιτροπών, επί τρεις εβδο-

μάδες τα μέλη της Συνόδου εργάστηκαν από το πρωί ως το βράδυ για να καταλήξουν σε μια κοινή διακήρυξη, να διαμορφώσουν δηλαδή μια κοινή βάση αντιμετώπισης και ποιμαντικής στα θέματα της οικογένειας. Σε ορισμένες στιγμές ο στόχος αυτός φαινόταν ανέφικτος.

Η Σύνοδος κατέληξε σε μια κοινή διακήρυξη και τοποθέτηση που αποτελείται από 94 παραγράφους -περίπου 50 σελίδες- και ψηφίστηκε, σύμφωνα με τον κανονισμό, από τα 2/3 των επισκόπων. Πρόκειται για ένα σημαντικό επίτευγμα. Δείχνει ότι υπάρ-

χει στην Καθολική Εκκλησία μια κοινή βάση και μια συναίνεση, ένα βασικό έδαφος για μια ποιμαντική της οικογένειας μέσα στο σημερινό κόσμο. Είναι επιτυχία και ενίσχυση του πάπα Φραγκίσκου. Εφόσον πέτυχε τη συναίνεση των επισκόπων, μπορεί να εκδώσει πιο συγκεκριμένες οδηγίες με καθαρούς στόχους. Ίσως ορισμένοι ισχυριστούν ότι έγινε πολλή φασαρία για το τίποτα. Έγινε μεγάλη εργασία για πολύ λίγα αποτελέσματα. Δε νομίζω όμως ότι αυτή η άποψη είναι σωστή. Η δημιουργία μια συναίνεσης, κατανόησης των διαφόρων τοποθετήσεων είναι πολύ σημαντική υπόθεση για την παγκόσμια Καθολική Εκκλησία. Είναι προϋπόθεση για να υπάρξει μια κοινή γραμμή πάνω σε ένα μεγάλο και δύσκολο ζήτημα.

Σύμφωνα με παρατήρηση δημοσιογράφου, όλες οι θρησκείες έχουν βρει κάποιο τρόπο αποδοχής του διαζυγίου. Μόνο ο καθολικισμός κάνει εξαίρεση. Αυτό μας οδηγεί σε κάποιες σκέψεις για τις σχέσεις μεταξύ Καθολικής και Ορθόδοξου Εκκλησίας. Ασφαλώς αυτό το θέμα είναι μια θεολογική και ποιμαντική διαφορά μεταξύ των δύο παραδόσεων. Τόσες εργασίες και τόσες συζητήσεις γίνονται από Καθολικής πλευράς για το πώς θα αντιμετωπίζονται με ευσπλαχνία οι χωρισμένοι και ξαναπαντρεμένοι. Δεν γίνεται λόγος για ευλογία δεύτερου γάμου. Η Καθολική Εκκλησία θεωρεί ότι δεν έχει το δικαίωμα να προβεί σε κάτι τέτοιο.

Η Σύνοδος για την οικογένεια μόλις ολοκληρώθηκε. Πολλά θα πρέπει να σχολιαστούν ή να εξηγηθούν ακόμη. Η οικογένεια θα είναι πάντα ένα σημείο ιδιαίτερα σημαντικό και ευαίσθητο στην κοινωνία μας. Ο Κύριος να μας φωτίζει όλους. Και τους ποιμένες ιδιαίτερα. ■

Πιστεύουμε ότι ο γάμος
 είναι ένα δώρο
 του Θεού για μας;

Επιμέλεια:
Ειρήνη Κουτελάκη

Το οικολογικό πρόβλημα

“ Στις 18 Ιουνίου του τρέχοντος έτους, δόθηκε στη δημοσιότητα η δεύτερη εγκύκλιος επιστολή του πάπα Φραγκίσκου, με τίτλο “Laudato si'” - «Δοξασμένος να 'σαι», και με υπότιτλο «Για τη φροντίδα του κοινού μας οίκου». Μέσα στην εγκύκλιο αυτή, ο Πάπας επικρίνει τον καταναλωτισμό και την ανεύθυνη ανάπτυξη, θρηνεί για την υποβάθμιση του περιβάλλοντος και την υπερθέρμανση του πλανήτη και καλεί τους ανθρώπους του κόσμου να λάβουν «άμεση και ενιαία παγκόσμια δράση». Δηλώνει όμως ότι «υπάρχουν ορισμένα περιβαλλοντικά ζητήματα, για τα οποία δεν είναι εύκολο να επιτευχθεί ευρεία συναίνεση.

”

I. Το οικολογικό πρόβλημα

«Η μεταβιομηχανική περίοδος θα μνημονεύεται ως η πιο ανεύθυνη στην ιστορία», ωστόσο ο Πάπας δηλώνει ότι η φροντίδα για τον φυσικό κόσμο δεν είναι πλέον «προαιρετική», αλλά αναπόσπαστο μέρος της διδασκαλίας της Εκκλησίας για την κοινωνική δικαιοσύνη. Επανειλημμένως ο πάπας Φραγκίσκος έχει τονίσει ότι η εγκύκλιος αυτή δεν είναι ένα περιβαλλοντικό έγγραφο. «Εδώ θα δήλωνα ακόμη μια φορά ότι η Εκκλησία δεν αποτολμά να διευθετήσει επιστημονικά ερωτήματα ή να αντικαταστήσει την πολιτική. Ωστόσο θέλω να ενθαρρύνω έναν ειλικρινή και ανοιχτό διάλογο ώστε να μην βλάψουν το κοινό καλό συγκεκριμένα συμφέροντα ή ιδεολογίες», διευκρινίζει ο πάπας Φραγκίσκος. Η υπερθέρμανση του πλανήτη είναι σύμπτωμα ενός μεγαλύτερου προβλήματος: της αδιαφορίας του αναπτυσσόμενου κόσμου για την καταστροφή του πλανήτη, καθώς κυνηγάει βραχυπρόθεσμα οικο-

νομικά οφέλη. Όλη αυτή η κατάσταση έχει οδηγήσει σε έναν πολιτισμό της «μιας χρήσης», όπου ανεπιθύμητα αντικείμενα και άνθρωποι -ηλικιωμένοι, αγέννητα μωρά και φτωχοί- απορρίπτονται ως σκουπίδια. Σύμφωνα με τον πάπα Φραγκίσκο, το πραγματικό πρόβλημα βρίσκεται στο γεγονός ότι οι άνθρωποι βλέπουν τα έμβια όντα ως αντικείμενα που υπόκεινται στην τυχαία ανθρώπινη κυριαρχία. Αντί να βλέπουμε τον άνθρωπο ως «εξουσιαστή» επάνω στη γη, πρέπει να βλέπουμε ότι τα πάντα είναι αλληλένδετα μεταξύ τους, άρα και η φύση δεν μπορεί να αντιμετωπίζεται σαν κάτι χωριστό από την ανθρωπότητα ή απλώς σαν το μέρος όπου ζούμε.

Το 1971 ο πάπας Παύλος ΙΣΤ΄ είχε αναφερθεί στο οικολογικό πρόβλημα ως μια κρίση που είναι το «δραματικό αποτέλεσμα» της ανεξέλεγκτης δραστηριότητας του ανθρω-

που. Ο πάπας Ιωάννης Παύλος Β΄ είχε κάνει έκκληση για μια ολική οικολογική μεταστροφή. Ο πάπας Βενέδικτος ΙΣΤ΄ είχε υπενθυμίσει ότι «η υποβάθμιση της φύσης είναι στενά συνυφασμένη με την κουλτούρα που διαμορφώνει η ανθρώπινη συμβίωση». Η βλάβη που προκαλείται στο περιβάλλον οφείλεται βασικά στην ιδέα ότι δεν υπάρχουν αδιαμφισβήτητες αλήθειες που καθοδηγούν τη ζωή μας και ως εκ τούτου η ανθρώπινη ελευθερία δεν έχει όρια. Ο πάπας Φραγκίσκος τώρα υπογραμμίζει ότι η καταστροφή του ανθρώπινου περιβάλλοντος «είναι κάτι πολύ σοβαρό, [...] επειδή η ίδια η ανθρώπινη ζωή είναι ένα δώρο που πρέπει να προστατευτεί από διάφορες μορφές υποβάθμισης». Όπως αναφέρει χαρακτηριστικά, «η διαρκής επιτάχυνση των αλλαγών της ανθρωπότητας και του πλανήτη συνδυάζεται σήμερα με την εντατικοποίηση των ρυθμών ζωής και εργασίας». Η ταχύτητα, με την οποία οι ανθρώπινες ενέργειες επιβάλλουν σήμερα την αλλαγή, έρχεται σε αντίθεση με την φυσική βραδύτητα της βιολογικής εξέλιξης. Σε αυτό, προστίθεται το πρόβλημα ότι «οι στόχοι αυτής της ταχείας και σταθερής αλλαγής δεν προσανατολίζονται αναγκαστικά προς το κοινό καλό και σε μια ανθρώπινη ανάπτυξη, βιώσιμη και ολοκληρωμένη».

Η μόλυνση του περιβάλλοντος

Υπάρχουν μορφές μόλυνσης που πλήττουν καθημερινά τους ανθρώπους. Η έκθεση στις ατμοσφαιρικές μολύνσεις έχει συνέπειες στην υγεία, ιδιαίτερα των πιο φτωχών, και προκαλεί εκατομμύρια πρόωρων θανάτων. Υπάρχει επίσης η μόλυνση που δημιουργείται από απόβλητα μη ανακυκλώσιμα, που μετατρέπουν τον πλανήτη Γη σε «αποθήκη ακαθαρσιών». Σε πολλές περιπτώσεις μέτρα λαμβάνονται μόνο όταν πια η κατάσταση έχει γίνει μη αναστρέψιμη για την υγεία κατοίκων που ζουν σε καταπονημένες περιοχές. Σύμφωνα με τον Πάπα, τα περιβαλλοντικά προβλήματα συνδέονται με την «κουλτούρα των

αποβλήτων» ή «πολιτισμό της μιας χρήσης», στάση που πλήττει όλους ανθρώπους είναι αποκλεισμένοι, αλλά και τα ίδια τα πράγματα, αφού τα μετατρέπει γρήγορα σε σκουπίδια. Και παρότι η φύση λειτουργεί «υποδειγματικά», σε έναν κύκλο όπου δεν παράγεται τίποτα που να μην απορροφάται ξανά από αυτήν, δημιουργώντας νέα ζωή, αντίθετα το βιομηχανικό σύστημα «στο τέλος του παραγωγικού κύκλου δεν ανέπτυξε την ικανότητα να απορροφά και να επαναχρησιμοποιεί τα απόβλητα και τα κατάλοιπα». Δεν υιοθετήθηκε ένα μοντέλο παραγωγής «που να εξασφαλίζει προϊόντα για όλους και τις μέλλουσες γενιές» και στο οποίο να περιορίζεται όσο γίνεται η χρήση μη ανανεώσιμων πόρων, να μετριάζεται η κατανάλωση και να χρησιμοποιείται η ανακύκλωση». Ως τώρα, σημειώνει ο πάπας Φραγκίσκος, η πρόοδος είναι πολύ μικρή.

Η κλιματική αλλαγή

«Το κλίμα είναι ένα κοινό αγαθό, όλων και για όλους». Ωστόσο, στην εγκύκλιό του ο πάπας Φραγκίσκος αριθμεί μια σειρά φαινομένων που έχουν οδηγήσει στην ταχύτερη επιδείνωση του κλίματος. Τα στοιχεία για την υπερθέρμανση του πλανήτη είναι πλέον πολύ ανησυχητικά, και συνδέονται με την ανύψωση της στάθμης των θαλασσών και την πρόκληση ακραίων μετεωρολογικών φαινομένων. «Η ανθρωπότητα καλείται να συνειδητοποιήσει την αναγκαιότητα αλλαγών στους τρόπους ζωής, παραγωγής, και κατανάλωσης, αφού η υπερθέρμανση της γης οφείλεται προπαντός στην εκπομπή αερίων του θερμοκηπίου εξαιτίας της ανθρώπινης δραστηριότητας. Έτσι επιβαρύνεται η «διαθεσιμότητα πόρων όπως το πόσιμο νερό, η γεωργική παραγωγή των θερμότερων ζωνών και η βιοποικιλότητα του πλανήτη». Όλοι μας γνωρίζουμε τις επιπτώσεις των κλιματικών αλλαγών, από το λιώσιμο των παγετώνων μέχρι την απώλεια τροπικών δασών και την αύξηση της οξύτητας στους ωκεανούς.

Οι κλιματικές αλλαγές είναι παγκόσμιο πρόβλημα με συνέπειες που θα πλήξουν ιδιαίτερα τις αναπτυσσόμενες χώρες, καθώς οι πληθυσμοί των χωρών αυτών συχνά εξαρτώνται από τους φυσικούς πόρους. Εύστοχα η εγκύκλιος τονίζει ότι οι κάτοικοι των υπό ανάπτυξη χωρών «δεν έχουν άλλες οικονομικές διαθεσιμότητες και άλλους πόρους που να τους επιτρέπουν την προσαρμογή στις κλιματικές αλλαγές ή την αντιμετώπιση καταστροφικών καταστάσεων», ενώ η πρόσβαση σε δομές κοινωνικής προστασίας σπανίζουν. Οι επιπτώσεις στο κλίμα και η περιβαλλοντική υποβάθμιση οδηγούν σε άλλα δεινά, όπως τη μετακίνηση ζώων, τον αφανισμό φυτών που δεν μπορούν να προσαρμοστούν, τη μετανάστευση των φτωχότερων σε άλλες περιοχές, με όλη την αβεβαιότητα που αυτό επιφέρει για το μέλλον τους. «Δυστυχώς, υπάρχει μια γενική αδιαφορία» του κόσμου απέναντι στις καταστάσεις αυτές, που «είναι ένα σημάδι της απώλειας της αίσθησης ευθύνης» για τους διπλανούς μας.

Παράλληλα, η εγκύκλιος ξεκάθαρα αναφέρεται στους πλουσιότερους και σε όσους

«κατέχουν οικονομική ή πολιτική ισχύ», οι οποίοι «φαίνεται να επιδιώκουν πάνω απ' όλα να συγκαλύπτουν τα προβλήματα ή να αποκρύπτουν τα συμπτώματα». Οι καλές πρακτικές που εφαρμόζονται σήμερα ως προς τον τρόπο παραγωγής αγαθών, είναι πεινχρές και τα αποτελέσματα της κλιματικής αλλαγής, όπως δείχνουν τα διάφορα συμπτώματα σήμερα, θα επιδεινωθούν αν δεν αλλάξουν τα σημερινά μοντέλα παραγωγής και κατανάλωσης.

Η πρόσβαση στο καθαρό νερό

Οι φυσικοί πόροι εξαντλούνται, το ίδιο και το νερό. Ο τρόπος κι ο βαθμός με τον οποίο καταναλώνουν οι πιο ανεπτυγμένες χώρες και τα πλούσια κοινωνικά στρώματα δεν μπορεί να διατηρηθεί για πολύ, αφού συνήθειά τους είναι η κατασπατάληση των πόρων αυτών και γενικότερα των αγαθών, ενώ ταυτόχρονα εντείνεται η φτώχεια. Ειδικότερα στο ζήτημα του πόσιμου νερού, «η ζήτησή του σε πολλά σημεία του κόσμου έχει ξεπεράσει την προσφορά». Τεράστια τμήματα του παγκόσμιου πληθυσμού, σε χώρες της Αφρικής και αλλού, δεν έχουν πρόσβαση σε καθαρό νερό, με μοιραίες συνέπειες: ασθένειες, ξηρασίες, αδυναμία παραγωγής τροφής. Ασφαλώς, την έλλειψη υδάτινων πόρων πληρώνουν οι φτωχότεροι και ασθενέστεροι, όχι μόνο επειδή στερούνται το πολύτιμο αυτό αγαθό, αλλά και επειδή ο υδροφόρος ορίζοντας των περιοχών όπου κατοικούν απειλείται από βιομηχανικές και άλλες δραστηριότητες.

Την ίδια στιγμή, «σε ορισμένα μέρη προωθείται η τάση να ιδιωτικοποιηθεί αυτός ο πόρος, που έχει μεταβληθεί σε εμπόρευμα το οποίο υπόκειται στους νόμους της αγοράς». Οι άνθρωποι, υπογραμμίζει

εύστοχα ο πάπας Φραγκίσκος στην εγκύκλιο, έχουν «σοβαρό κοινωνικό χρέος προς όσους δεν έχουν πρόσβαση σε πόσιμο νερό, διότι αυτό σημαίνει ότι τούς αρνούμαστε το δικαίωμα στη ζωή». Το πρόβλημα εντοπίζεται στη συμπεριφορά της άδικης σπατάλης, που συναντάται παντού, ακόμη και στις φτωχές χώρες με αφθονία νερού, πράγμα που δείχνει ότι «το πρόβλημα του νερού είναι εν μέρει ένα ζήτημα παιδείας και πολιτισμού, διότι δεν υπάρχει επίγνωση της σοβαρότητας αυτών των συμπεριφορών σε ένα περιβάλλον μεγάλης ανισότητας». Η εγκύκλιος θίγει επίσης το υψηλό κόστος των προϊόντων που θα επιφέρει μια μεγαλύτερη έλλειψη νερού, όπως και το ενδεχόμενο ο έλεγχος του αγαθού αυτού από μεγάλες πολυεθνικές εταιρίες «να μεταβληθεί σε μια από τις κυριότερες αιτίες σύγκρουσης».

Η μείωση της βιοποικιλότητας

Η λεηλασία των φυσικών πόρων επιφέρει και την απώλεια ειδών που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν προς όφελος του ανθρώπου, αλλά «δεν αρκεί να σκεφτόμαστε τα διάφορα είδη μόνο ως ενδεχόμενους πόρους, λησμονώντας πως έχουν μια αξία αυτά καθαυτά». Και οι πιο μικροσκοπικοί οργανισμοί έχουν τη θέση τους στη σωστή λειτουργία των οικοσυστημάτων, αλλά εξαιτίας της ανθρώπινης δραστηριότητας θα πάψουν να υφίστανται: «Δεν έχουμε αυτό το δικαίωμα», υπενθυμίζει ο Πάπας. Οι ανθρώπινες παρεμβάσεις προκαλούν ανισορροπίες στο οικοσύστημα ενός τόπου, παρόλο που οι άνθρωποι παρεμβαίνουν εκ νέου για να διορθώσουν το κακό που δημιούργησαν, δημιουργώντας έναν φαύλο κύκλο επιδείνωσης της κατάστασης και τελικά καταστροφής της βιοποικιλότητας ενός τόπου. Συχνά, αυτές οι

"In the words of his beautiful canticle, Saint Francis of Assisi reminds us that our common home is like a sister with whom we share our life and a beautiful mother who opens her arms to embrace us."
Pope Francis
Laudato si

ανθρώπινες παρεμβάσεις γίνονται για την εξυπηρέτηση του οικονομικού συστήματος και του καταναλωτισμού, καθιστώντας τη Γη λιγότερο όμορφη. «Το κόστος των ζημιών που προκαλούνται από την εγωιστική αμέλεια είναι υψηλό», αναφέρει χαρακτηριστικά η εγκύκλιος, αλλά δεν παραλείπει να εκθειάσει και τις προσπάθειες όσων οργανισμών και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών προσπαθούν με διάφορες δράσεις να διασώσουν περιοχές με πλούσια βιοποικιλότητα ή να πιέσουν τις κυβερνήσεις να προστατεύσουν τους φυσικούς πόρους της χώρας τους.

Αφού δίνει αρκετά επεξηγηματικά διάφορα παραδείγματα υποβάθμισης του περιβάλλοντος, της χλωρίδας, της πανίδας, ακόμη και των θαλασσών, η εγκύκλιος καταλήγει ότι «οποιαδήποτε ενέργεια πάνω στη φύση μπορεί να έχει συνέπειες που δεν αντιλαμβάνομαστε αμέσως», γι' αυτό «είναι αναγκαία η επένδυση στην έρευνα, για μια καλύτερη κατανόηση της συμπεριφοράς των οικοσυστημάτων». «Θα πρέπει να αναγνωρίζεται με αγάπη και θαυμασμό η αξία του

καθένα, και όλοι εμείς, όντα πλασμένα, έχουμε ανάγκη ο ένας τον άλλο».

Η υποβάθμιση του περιβάλλοντος και της κοινωνικής ζωής

Η υπερτροφική ανάπτυξη των αστικών κέντρων έχουν καταστήσει δύσκολη τη ζωή των ανθρώπων, όχι μόνο εξαιτίας της μόλυνσης του περιβάλλοντος, αλλά και εξαιτίας όλων των υπόλοιπων προβλημάτων που δημιουργούνται σε μια πόλη: έλλειψη πρασίνου, κίνηση, καθυστερήσεις στις μετακινήσεις, θόρυβος. Συμβαίνει και το αντίθετο, δηλαδή να δημιουργούνται πολύ προσεγγμένες συνοικίες στις πόλεις, αλλά που να είναι διαθέσιμες μόνο σε λίγους, ενώ σε περιοχές λιγότερο ορατές ζουν οι «απόβλητοι της κοινωνίας». Έπειτα, ακολουθούν οι συνέπειες στην απασχόληση, ο κοινωνικός αποκλεισμός, η αύξηση της βίας, το εμπόριο ναρκωτικών και άλλα δεινά. Όλα αυτά «είναι συμπτώματα μιας πραγματικής κοινωνικής υποβάθμισης», αναφέρει χαρακτηριστικά η εγκύκλιος. Στο σημείο αυτό, ο πάπας Φραγκίσκος αναφέρεται και στον ψηφιακό κόσμο

και την υπερπληροφόρηση που δημιουργεί: «Οι δυναμικές των Μέσων και του ψηφιακού κόσμου δε διευκολύνουν την ανάπτυξη μιας ικανότητας να ζούμε με σύνεση, να σκεφτόμαστε βαθιά, να αγαπάμε με γενναιοδωρία». Ενώ τα σημερινά Μέσα επιτρέπουν τη μεταξύ μας επικοινωνία και το μοίρασμα γνώσεων και συναισθημάτων, μερικές φορές «μας εμποδίζουν να έχουμε άμεση επαφή [...] με την πολυπλοκότητα της προσωπικής εμπειρίας». Και κυρίως, λέει εύστοχα ο πάπας Φραγκίσκος, «μαζί με την καταπιεστική προσφορά αυτών των προϊόντων αυξάνεται μια βαθιά και μελαγχολική έλλειψη ικανοποίησης στις διαπροσωπικές σχέσεις ή μια επιβλαβής απομόνωση».

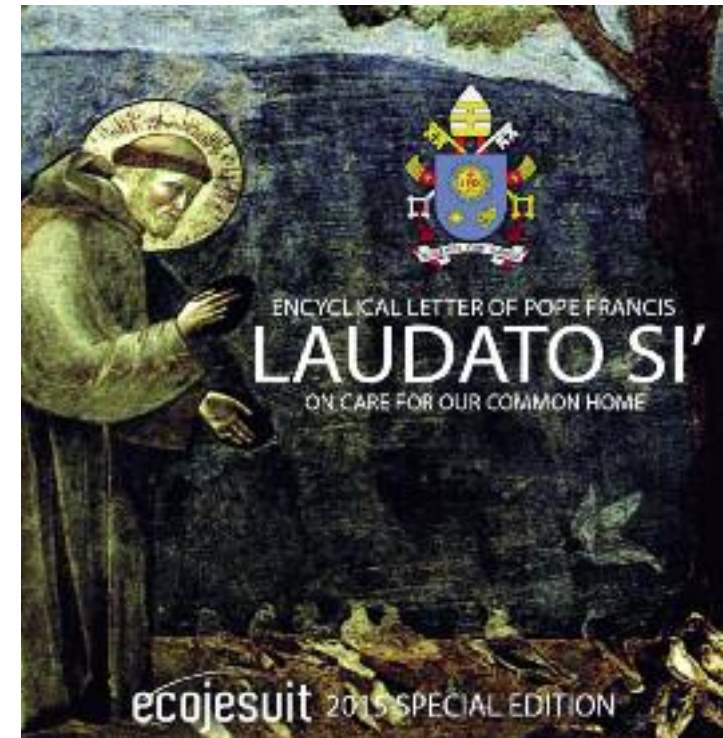
Η κοινωνική ανισότητα

Η περιβαλλοντική υποβάθμιση είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την επιδείνωση της κοινωνίας και «δεν μπορούμε να αντιμετωπίσουμε κατάλληλα την περιβαλλοντική υποβάθμιση αν δε δώσουμε προσοχή στις αιτίες που σχετίζονται με την ανθρώπινη υποβάθμιση». Οι πιο επώδυνες επιπτώσεις από την

ρύπανση του περιβάλλοντος πλήττουν τους πιο αδύναμους, για παράδειγμα, σημειώνει η εγκύκλιος, η μόλυνση των υδάτων καταδικάζει τους φτωχούς που δεν μπορούν να αγοράσουν καθαρό νερό. Γι' αυτό, μια αληθινή οικολογική προσέγγιση «καταλήγει πάντοτε σε μια κοινωνική προσέγγιση που οφείλει να ενσωματώσει τη δικαιοσύνη στις συζητήσεις για το περιβάλλον και να ακούσει την κραυγή της γης, αλλά και των φτωχών». Η εγκύκλιος σ' αυτό το σημείο μιλάει για την ενοχοποίηση της δημογραφικής αύξησης και όχι του άκρατου καταναλωτισμού για τη νομιμοποίηση του σημερινού διανεμητικού μοντέλου και για την κατασπατάληση της τροφής που παράγεται, για την ανισότητα που πλήττει ολόκληρες χώρες και την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων των φτωχότερων χωρών, καθώς και για την απόθεση αποβλήτων από πολυεθνικές εταιρείες στις χώρες αυτές, ενώ η πρόσβασή τους στα παραγόμενα αγαθά είναι γι' αυτές απαγορευμένη. Επίσης, οι φτωχότερες χώρες δεν έχουν το ίδιο μερίδιο ευθύνης στη μείωση της περιβαλλοντικής μόλυνσης, καθώς δεν έχουν και την οικονομική δυνατότητα να υιοθετήσουν βελτιστες πρακτικές. Έτσι, η συνειδητοποίηση ότι δεν υπάρχουν σύνορα ανάμεσα στους λαούς δεν αφήνει χώρο «για την παγκοσμιοποίηση της αδιαφορίας».

Οι άτονες αντιδράσεις της διεθνούς κοινότητας

«Ποτέ δεν έχουμε κατοικήσει και προσβάλει το κοινό μας σπίτι όπως κατά τους δυο τελευταίους αιώνες», παρατηρεί σωστά ο πάπας Φραγκίσκος και εντοπίζει το πρόβλημα ότι δεν έχουμε ακόμη «την απαραίτητη παιδεία για να αντιμετωπίσουμε αυτή την κρίση», ενώ χρειάζεται η ανάδειξη

ηγετών που θα λαμβάνουν υπόψη όλους και τις μελλοντικές γενεές. Παράλληλα, εναντιώνεται στο τρέχον τεχνοοικονομικό μοντέλο που βάζει σε κίνδυνο την ελευθερία και τη δικαιοσύνη. Η πολιτική έχει υποταχθεί στην τεχνολογία και τα χρηματοοικονομικά συμφέροντα, που υπερισχύουν του κοινού καλού και οι προσπάθειες κοινωνικών οργανώσεων να αλλάξουν τα πράγματα γίνονται αντιληπτές ως ενόχληση. Παρόλο που οι λαοί είναι πιο ευαισθητοποιημένοι σχετικά με το περιβαλλοντικό ζήτημα, είναι πολύ δύσκολο να μεταβληθούν οι καταναλωτικές συνήθειες, που αποτελούν τη ρίζα του προβλήματος. Την ίδια στιγμή, οι οικονομικές δυνάμεις δικαιολογούν την κερδοσκοπία και τα οικονομικά οφέλη, αδιαφορώντας για οτιδήποτε άλλο, αλλά θα φτάσει η στιγμή που θα εξαντληθούν οι φυσικοί πόροι με τον κίνδυνο να ξεσπάσουν πόλεμοι. Σε περιόδους κρίσης όπως αυτή, απαιτούνται θαρραλέες αποφάσεις, όμως οι άνθρωποι βολεύονται και διατηρούν τον τρόπο ζωής τους, με την άκριτη κατανάλωση.

III. Οικολογία και Κοινωνία

Ο Χριστιανός απέναντι στη δημιουργία:

Ο Χριστιανός απέναντι στη δημιουργία: Δεν αρκεί να χρησιμοποιήσουμε μόνο τεχνικά μέσα για να αντιμετωπίσουμε το οικολογικό πρόβλημα. Είναι ανάγκη να αναπτύξουμε μια γενικότερη στάση θαυμασμού και σοφίας απέναντι στη δημιουργία. Σε αυτό είναι χρήσιμες και άλλες προσεγγίσεις, όπως μέσα από την τέχνη, την ποίηση, την αισθητική, και μέσα από τη σοφία της θρησκείας. Η πνευματική στάση είναι αναγκαία, όχι μόνο για τον χριστιανό αλλά για κάθε άνθρωπο, όποιος και αν είναι ο πολιτισμός ή η φιλοσοφία του.

Αρμονία μέσα στη δημιουργία. Η Βίβλος, με συμβολικές αφηγήσεις, αλλά συγχρόως και με το κύρος του λόγου του Θεού μας διδάσκει βασικές αλήθειες σχετικά με τον άν-

θρωπο τον κόσμο και τον Θεό. Ο κόσμος πλάστηκε με αγάπη και γενναιοδωρία από το Θεό, ο οποίος βλέπει ότι ό, τι κάνει «είναι καλό». Ο άνθρωπος είναι η κορωνίδα της δημιουργίας, έχει συνείδηση και είναι «καθ' ομοίωσιν και εικόνα Θεού». Ο άνθρωπος περιβάλλεται με ιδιαίτερη αξιοπρέπεια, ο κάθε άνθρωπος. Η αναγνώριση και η υπεράσπιση αυτής της αξιοπρέπειας του ανθρώπου είναι βασικό χριστιανικό καθήκον. Μέσα στη δημιουργία ο άνθρωπος έχει την αποστολή «να κυριαρχεί» αλλά και καθήκον «να διαφυλάττει» τη φύση, να την προστατεύει και να τη φροντίζει.

Εμείς δεν είμαστε θεοί. Η γη μας δόθηκε και υπάρχει πριν από μας. Του Κυρίου είναι η γη και όσα περιέχει (ψ. 24). Δική μου είναι η γη και εσείς είστε φιλοξενούμενοι (Λεβ 25,23). Ο άνθρωπος λοιπόν καλείται από το

Θεό να ζει από τα αγαθά της γης αλλά να μην ξεχνά ότι έχει όρια και πρέπει να σέβεται την αρμονία που έθεσε ο Θεός. Οι κανόνες που αφορούν την αργία του Σαββάτου σκοπό έχουν να θέσουν όρια στις ορέξεις του ανθρώπου. Κάθε έβδομη μέρα ο άνθρωπος θα απέχει από την εργασία του. Κάθε έβδομο χρόνο θα αφήνει τη γη να ξεκουραστεί. Μετά από επτά φορές επτά χρόνια (49) η γη θα επιστρέφει σε αυτόν που ανήκει. Κ.ο.κ. Όλοι αυτοί οι κανόνες κάνουν τον άνθρωπο να συνειδητοποιήσει ότι του Κυρίου είναι η γη και ο προορισμός του ανθρώπου είναι πέρα από τη γη.

Οι σχέσεις μεταξύ του Θεού του ανθρώπου και του κόσμου διαταράσσονται από το κακό και την αμαρτία. Αυτό φανερώνεται στις αφηγήσεις του Άβελ και του Κάιν, όπου ο Κάιν σκοτώνει τον αδελφό του και αυτό προκαλεί φρίκη στο Θεό: «Τι έκανες; Το αίμα του αδελφού σου κραυγάζει προς εμένα από τη γη» (Γεν 4,9). Αλλά και στην αφήγηση του κατακλυσμού του Νώε. Η καταστροφή επέρχεται γιατί «η γη γέμισε από κακία και βία». (Γεν 6,13). Όλα λοιπόν συνδέονται μεταξύ τους και η φροντίδα της γης είναι συνυφασμένη με την αδελφότητα μεταξύ των ανθρώπων.

Οι ψαλμοί υμνούν συνεχώς το Θεό δημιουργό του κόσμου. Δεν μπορούμε να ξεχνάμε την δοξολογία αυτή του Θεού, γιατί διαφορετικά θα καταλήξουμε να λατρεύουμε και να υπηρετούμε τις δυνάμεις αυτού του κόσμου. Ή θα βάλουμε τον εαυτό μας στη θέση του Θεού. «Τα πάντα εν σοφία εποίησεν»: Όσο περισσότερο ανακαλύπτουμε αυτή τη σοφία και την αρμονία τους άορατους δεσμούς μεταξύ όλων των πραγμάτων. Αυτό μας οδηγεί σε ιερό θαυμασμό, μας δίνει ταπεινότητα και ευλάβεια.

Τα υλικά αγαθά προορίζονται για όλους. Η Καθολική Εκκλησία δέχεται το δικαίωμα στην ιδιοκτησία. Αλλά αυτό το δικαίωμα δεν είναι απόλυτο. Πρέπει να συνδυάζεται με την

αρχή του κοινού καλού της κοινωνίας, και με την αρχή του παγκόσμιου προορισμού των υλικών αγαθών, ώστε όλοι να μπορούν να ζήσουν. Οι σημερινές τεράστιες ανισότητες μεταξύ λίγων που κατέχουν πολλά και πολλών που κατέχουν λίγα ή τίποτε αντιβαίνει στο κοινό καλό. Η γη και η φύση είναι το κοινό σπίτι όλων μας, η κοινή μας κατοικία. Όλοι πρέπει να ζήσουμε μέσα σε αυτό το σπίτι και από αυτό. Όταν κάποιοι στερούνται τροφή, νερό, καθαρό αέρα, ή ζουν σε τρώγλες, ενώ άλλοι έχουν απεριόριστα όλα τα αγαθά που επιθυμούν, αυτή η ανισότητα καταστρέφει και τις ανθρώπινες σχέσεις, καταστρέφει και στο κοινό μας σπίτι.

Οι βαθύτερες αιτίες του οικολογικού προβλήματος

Η εξουσία της τεχνολογίας. Σήμερα όλοι κληρονομούμε δύο αιώνες τεχνολογικής και βιομηχανικής ανάπτυξης. Η ζωή των ανθρώπων άλλαξε με ταχύτατους ρυθμούς σε σύγκριση με το παρελθόν. Οι μηχανές, το αεροπλάνο, ο ηλεκτρισμός, οι επικοινωνίες, η χημική βιομηχανία, και πιο πρόσφατα η πληροφορική, η ιατρική, η βιοτεχνολογίες, η ρομποτική δημιούργησαν ένα νέο περιβάλλον για τον άνθρωπο και έλυσαν πολλά από τα προβλήματα που βάραιναν παλιότερα την ανθρώπινη ζωή, αλλά και δημιούργησαν καινούργια προβλήματα. Από τη μια είναι σωστό να χαιρόμαστε και να θαυμάζουμε την ανάπτυξη, αλλά είναι και λογικό και να ανησυχούμε για τη χρήση αυτής της τεράστιας δύναμης που απέκτησε ο άνθρωπος, αρκεί να σκεφτούμε τη δύναμη της πυρηνικής ενέργειας. Πώς χρησιμοποιούμε λοιπόν την δύναμη που μας έδωσε η τεχνολογία και προς τι είδους κοινωνία κινούμαστε; Τα παραδείγματα της κακής ή και εγκληματικής χρήσης της τεχνολογίας δεν λείπουν από την πρόσφατη ιστορία.

Δημιουργείται κατά κάποιο τρόπο αυθόρμητα η πεποίθηση ότι κάθε ανακάλυψη

και κάθε νέο τεχνικό επίτευγμα είναι και «πρόοδος». Τα πράγματα όμως δεν είναι τόσο απλά. Τι είδους χρήση κάνει ο άνθρωπος της τεράστιας εξουσίας και δύναμης που απέκτησε; Διαπιστώνουμε ότι η σοφία και η ηθική ευθύνη δεν αναπτύχθηκε παράλληλα με την τεχνολογία. Η τεχνολογική ανάπτυξη δεν συνοδεύτηκε από την ανάπτυξη της δικαιοσύνης, της ηθικής ευθύνης την ηθική ευαισθησία και τη συνείδηση. Η ανθρώπινη κοινωνία φαίνεται να παρασέρνεται από την αυτόνομη δυναμική της τεχνολογίας και ο άνθρωπος δυσκολεύεται να ελέγξει τις συνέπειες και τις επιπτώσεις στη ζωή του.

Το τεχνοκρατικό πρότυπο: Υπάρχει και μια βαθύτερη συνέπεια των παραπάνω, που δεν είναι εύκολα ορατή, παρότι μας επηρεάζει όλους. Δημιουργείται ένα τεχνοκρατικό πρότυπο συμπεριφοράς. Ποιο είναι αυτό; Η τεχνολογία εφαρμόζει μια λογική και εμπειρική μέθοδο πάνω σε ένα αντικείμενο, στον κόσμο γενικά. Αναλύει το αντικείμενο, το κατέχει και το μετατρέπεται. Το υποκείμενο, ο άνθρωπος, κατέχει, κυριαρχεί και διαμορφώνει το αντικείμενο και τον κόσμο. Είναι

σαν το υποκείμενο να είναι απέναντι σε μια αδιαμόρφωτη πραγματικότητα και να τη χειρίζεται κατά τη θέλησή του. Αυτή η στάση γενικεύεται και, σταδιακά, ο άνθρωπος αντιμετωπίζει όχι μόνο τον υλικό κόσμο με αυτή την νοοτροπία, αλλά και την κοινωνία, και την εργασία και τον συνάνθρωπο με τη λογική, κατέχω κυριαρχώ και χειρίζομαι ή επωφελοούμαι, εκμεταλλεύομαι και μετά πετώ τα υπολείμματα. Η γενίκευση, η παγκοσμιοποίηση αυτού του τεχνοκρατικού προτύπου αποτελεί μεγάλο πρόβλημα. Βεβαίως πάντα υπήρχε κάποια επιρροή του ανθρώπου στο περιβάλλον του και το περιβάλλον του ο άνθρωπος το διαμόρφωνε, ως ένα σημείο. Αλλά αυτό γινόταν αργά και με κάποιο σεβασμό. Ο άνθρωπος έπαιρνε από τη φύση αυτό που ήθελε και αυτό που η φύση του πρόσφερε γενναιόδωρα. Και η φύση έτεινε το χέρι στον άνθρωπο. Τώρα ο άνθρωπος πιέζει τη φύση, την εκβιάζει, της αρπάζει αυτό που θέλει. Δεν αναζητά να κινηθεί αρμονικά με τη φύση, ούτε να σεβαστεί το ρυθμό της.

Δημιουργείται έτσι η νοοτροπία ότι η φύση μπορεί να δίνει απεριόριστα αυτό που θέλει ο άνθρωπος. Οι δυνατότητές της θεωρούνται απεριόριστες, σαν αν μην εξαντλούνται ποτέ. Αυτό είναι προφανώς λάθος. Αν αυτό το τεχνοκρατικό πρότυπο συμπεριφοράς εφαρμοστεί και στο πεδίο της κοινωνίας, και της οικονομίας και των ανθρωπίνων σχέσεων, τι αποτέλεσμα δίνει; Δίνει στυγνή κυριαρχία και εκμετάλλευση. Χρειάζεται λοιπόν ένα άλλο πρότυπο. Ο άνθρωπος να έχει συνείδηση ότι πρέπει να βάζει όρια στον εαυτό του και να σέβεται αυτό που υπάρχει πριν από αυτόν και να θαυμάζει την ομορφιά του. Τα προβλήματα του περιβάλλοντος δεν λύνονται μόνο με νέες τεχνολογίες. Πρέπει ο άνθρωπος να αλλάξει τη στάση του.

Κρίση του σύγχρονου ανθρωποκεντρισμού. Στην εποχή μας αναπτύχθηκε ένας υπερβολικός ανθρωποκεντρισμός. Μετρά ο άνθρωπος και η θέλησή του. Η σχέση του με το Θεό και τη φύση έχει μειωθεί, όπως και οι κοινές πεποιθήσεις που συνδέουν τους ανθρώπους και χτίζουν μια ενωμένη κοινωνία. Μια προμηθεϊκή νοοτροπία κυριαρχίας πάνω σε κάθε τι αποκόπτει τον άνθρωπο από τους δεσμούς του με τον κόσμο, γίνεται ένας αυθαίρετος θεός πάνω στη φύση. Η τεχνοκεντρική προσέγγιση δεν αναγνωρίζει στο αντικείμενο μια ιδιαίτερη αξία, και τελικά δεν αναγνωρίζει ούτε στον άνθρωπο ιδιαίτερη αξία και τον κάνει ένα αντικείμενο. Ο άνθρωπος έτσι αξίζει όταν παράγει. Ο ανάπηρος, το αγέννητο παιδί, ο γέρος και ο άρρωστος βλέπουν την αξία τους να μειώνεται. Η σημερινή τεχνοκρατική νοοτροπία είναι αντιφατική.

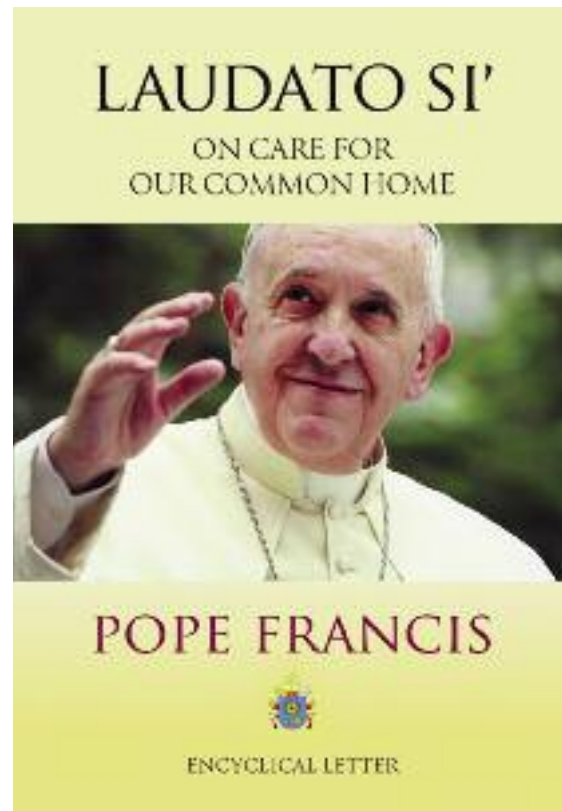
φωτίζει την ανθρώπινη εργασία. Την κατανοεί ως σημάδι του μεγαλείου του ανθρώπου ο οποίος με νόηση και σκοπό εργάζεται στη φύση. Αλλά συγχρόνως διατηρεί το μέτρο, το σεβασμό στη φύση, τη διαφυλάττει, την προστατεύει και υποτάσσει την εργασία του στο κοινό καλό της κοινωνίας.

Για μια συνολική οικολογική προσέγγιση

Το οικολογικό πρόβλημα δεν αφορά μόνο το περιβάλλον, αλλά και την κοινωνία και την οικονομία. Μια αληθινή προσέγγιση πρέπει να λαμβάνει υπόψη της και τα τρία αυτά επίπεδα. Η οικονομία ωθεί σήμερα κάθε τοπική κοινωνία προς μια ομοιογένεια. Γίνονται όλες όμοιες. Όμως η ανθρωπότητα έχει ένα τεράστιο πλούτο διαφόρων τοπικών πολιτισμών. Πολλές φορές η παραδοσιακή σοφία έχει βρει μια ισορροπία ανάμεσα στην ανθρώπινη κοινότητα και το φυσικό περιβάλλον. Αυτή η σοφία και η παράδοση πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στους κοινωνικούς προγραμματισμούς που έχουν οικολογική ευαισθησία.

Σε αυτή τη βάση αναπτύσσεται ο σχετικισμός. Όταν ο άνθρωπος δίνει απόλυτη σημασία στις διάφορες επιθυμίες του, τότε όλα τα άλλα γίνονται σχετικά. Ο καθένας τότε έχει τις αξίες του και δεν υπάρχει καμιά αξία αντικειμενική που να ισχύει για όλους. Δεν είναι έκπληξη αν, στον άνθρωπο που απολυτοποιεί τον εαυτό του, αντιστοιχεί ο σχετικισμός όπου όλα γίνονται χωρίς σημασία, αν δεν ικανοποιούν μια άμεση επιθυμία. Η νοοτροπία του σχετικισμού ωθεί τον άνθρωπο να χρησιμοποιεί και να εκμεταλλεύεται τον άλλον, οικονομικά, σεξουαλικά, συναισθηματικά.

Ο κύριος τρόπος με τον οποίο ο άνθρωπος επιδρά στη φύση είναι η εργασία. Έχει σημασία το πώς αντιλαμβανόμαστε την εργασία. Στο σημείο αυτό πρέπει να στηρίξουμε την εργασία. Η μακρά χριστιανική παράδοση από τις Γραφές, την μοναστική παράδοση την κοινωνική διδασκαλία της Εκκλησίας

Είναι αναγκαίο να αποκτήσουμε όλοι μια οικολογική νοοτροπία στην καθημερινή μας ζωή: Οι κατοικίες μας, οι μετακινήσεις μας, η χρήση προϊόντων και μηχανών, η επιλογή που έχουμε σαν καταναλωτές να διαλέγουμε τα προϊόντα, όλα αυτά έχουν σημασία και φανερώνουν την ηθική μας στάση στην κοινωνική ζωή.

Η προσήλωση στο κοινό καλό της κοινωνίας: Το κοινό καλό ξεκινά από την αξία που αναγνωρίζει στον άνθρωπο και σε κάθε άνθρωπο. Αναζητά την ανάπτυξη όλων των ανθρώπων και όλου του ανθρώπου. Ιδιαίτερη θέση έχει η οικογένεια ως πρωταρχικό κύτταρο της κοινωνίας. Το κοινό καλό θέλει την κοινωνική ειρήνη, την ασφάλεια, η οποία δεν επιτυγχάνεται χωρίς ισότητα και δικαιοσύνη. Η αδικία γεννά βία. Όλοι και ιδιαίτερα το κράτος πρέπει να υποστηρίξουν το κοινό καλό.

Αλληλεγγύη μεταξύ γενεών. Τα κοινό καλό πρέπει να το δούμε με ευρύτητα και να υπολογίσουμε όχι μόνο τη σημερινή γενιά αλλά και αυτήν που έρχεται και τις επόμενες. Τι κόσμο και σε τι συνθήκες θα ζήσουν οι επόμενες γενιές; Είναι εξαιρετικά εγωιστικό σήμερα να εξαντλούμε τις πλουτοπαραγωγικές πηγές για να παραδώσουμε στην επόμενη γενιά έναν κόσμο υποβαθμισμένο, γεμάτο απορρίμματα και μολυσμένες περιοχές. Η γη ανήκει και στις επόμενες γενιές. Κατά κάποιον τρόπο τη γη τη δανειζόμαστε και είμαστε ένοικοι για ένα διάστημα σε αυτήν. Ο σημερινός ρυθμός κατανάλωσης και σπατάλης δεν μπορεί να συνεχιστεί για πολύ ακόμη. Η ίδια η φύση επαναστατεί. Οι ανισότητες δημιουργούν πολέμους, φτώχεια και μετακινήσεις πληθυσμών.

Παιδεία και πνευματικότητα στη βάση της οικολογικής συνείδησης

Αποτελούμε όλοι μια ανθρώπινη οικογένεια και κατοικούμε στο ίδιο κοινό μας σπίτι που είναι η γη. Η στάση και η ζωή μας επηρεάζει το σύνολο γιατί σήμερα περισσότερο από κάθε άλλη φορά τα πάντα συνδέονται μεταξύ τους.

Πρέπει να βγούμε από την καταναλωτική νοοτροπία: Από τη στιγμή που η αγορά τείνει να επιβάλλει τον καταναλωτισμό για να πουλήσει τα προϊόντα της, ο κόσμος μπαίνει σε μια δίνη και θέλει να αποκτήσει συνεχώς περισσότερα. Οι άνθρωποι ακολουθούνε τις προτάσεις της αγοράς και θεωρούν ότι με αυτό τον τρόπο ζουν καλύτερα και είναι ελεύθεροι. Όμως η εξουσία βρίσκεται σε αυτούς τους λίγους που έχουν την οικονομική εξουσία. Η καταναλωτική νοοτροπία μας κάνει πιο εγωιστές και ατομιστές. Όσο οι ανθρώπινες σχέσεις φτωχαίνουν τόσο περισσότερο χρειαζόμαστε περισσότερα αντικείμενα για να γεμίσουμε το κενό. Μπορούμε όμως πάντα να διαλέξουμε τι στάση θα κρατήσουμε. Αν η στάση μας είναι λογική και ολιγαρκής

τότε οι συμπεριφορά μας ασκεί πίεση και στην αγορά και στα προϊόντα που προτείνει. Το βασικό ζητούμενο είναι να βγούμε από τον εγωκεντρισμό μας.

Να αναπτύξουμε μια συμμαχία μεταξύ ανθρωπότητας και φυσικού περιβάλλοντος: Σήμερα όλοι αντιλαμβανόμαστε και ιδιαίτερα οι νεότεροι ότι αποκτώντας διάφορα πράγματα δεν γεμίζουμε και τη ζωή μας. Αν αποξενωνόμαστε από τους άλλους ζούμε σε ερημιά. Στην αρχή η οικολογία τόνιζε με βάση τα επιστημονικά δεδομένα τους κινδύνους για το περιβάλλον. Σήμερα, το ζήτημα διευρύνθηκε. Αμφισβητούνται πλέον βασικοί μύθοι της εποχής μας όπως ο ατομισμός, η απεριόριστη ανάπτυξη, ο καταναλωτισμός, η αγορά χωρίς κανόνες και όρια. Γίνεται περισσότερο σαφές ότι χρειαζόμαστε να βρούμε το μέτρο και να καταλάβουμε ότι το νόημα της ζωής μας, η στάση μας απέναντι στους άλλους, η στάση απέναντι στο περιβάλλον συνδέονται μεταξύ τους. Η οικολογική συνείδηση δίνει απλές συνήθειες που όμως αλλάζουν την καθημερινή ζωή: Αν δεν αγοράζουμε άχρηστα πράγματα, παιχνίδια, ρούχα

κλπ, αν δεν μαγειρεύουμε παρά αυτό που καταναλώνουμε και δεν πετάμε τα φαγητά, αν δεν καταναλώνουμε άσκοπα το νερό, αν ανακυκλώνουμε, αν μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε μαζικά μέσα μεταφοράς στις μετακινήσεις, αν ντυνόμαστε λίγο καλύτερα αντί να θερμαίνουμε όλο το σπίτι κλπ, όλα αυτά δημιουργούν μια νοοτροπία και μια συμπεριφορά κοινωνική.

Η αργία των εορτών: Είναι γνωστή η βιβλική παράδοση της αργίας του Σαββάτου ή της Κυριακής. Στη Βίβλο κάθε εβδομήντα μέρα είναι αργία, κάθε εβδομοσ χρόνος είναι καιρός για αγρανάπαυση, κάθε εβδομήντα εφταετία η γη επιστρέφει στον προκάτοχο της κοκ. Αυτά τα μέτρα δίνουν να καταλάβουμε ότι είμαστε ένοικοι πάνω στη γη, είμαστε περαστικοί, και η κτητικότητα πάνω στο κόσμο είναι λάθος δρόμος. Η αργία των εορτών γίνεται χώρος και χρόνος για να αναπτύξουμε τις σχέσεις μας με το Θεό και τους ανθρώπους, να ανανεώσουμε τις σχέσεις μας να τιμήσουμε γεγονότα και σχέσεις που δίνουν νόημα και στηρίζουν την ζωή μας και τη κοινωνία όλη.

Η Σύνοδος των Επισκόπων για την Οικογένεια

Η Τακτική Γενική Συνέλευση της Συνόδου των Επισκόπων για την «Κλήση και την αποστολή της οικογένειας μέσα στην Εκκλησία και το σύγχρονο κόσμο» ξεκίνησε τις εργασίες της την Κυριακή 4 Οκτωβρίου και έληξε στις 25 Οκτωβρίου. Υπενθυμίζεται ότι αυτή η Συνέλευση είναι η κορύφωση της συνοδικής πορείας που ξεκίνησε πριν από δύο χρόνια, με τη διανομή του πρώτου ερωτηματολογίου σε όλες τις εκκλησίες, σκιαγραφώντας το προφίλ της οικογένειας παγκοσμίως, τον πλούτο της και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει. Η Έκτακτη Γενική Συνέλευση ετοίμασε έπειτα μια Τελική Έκθεση (Relatio Synodi), η οποία έγειρε περισσότερα ερωτήματα. Οι απαντήσεις έχουν ενσωματωθεί στο σημερινό Instrumentum Laboris (εργαλείο εργασίας). Με το κείμενο αυτό, οι Συνοδικοί Πατέρες άκουσαν τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι οικογένειες, διέκρι-

ναν την κλήση της και ανάγγειλαν την αποστολή της.

Συνολικά 270 Συνοδικοί Πατέρες έλαβαν μέρος σ' αυτή τη Συνέλευση, οι οποίοι προέρχονται και από τις πέντε ηπείρους: 54 από Αφρική, 64 από Αμερική, 36 από Ασία, 107 από Ευρώπη και 9 από Ωκεανία. Στη Σύνοδο συμμετείχαν επίσης προσκεκλημένοι από διάφορους πολιτισμούς και έθνη. Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι σ' αυτή τη Συνέλευση δόθηκε θέση στους συζύγους, τους γονείς και τους επικεφαλής των οικογενειών, εκ των οποίων 18 ήταν παρόντες. Ακόμη, συμμετείχαν αντιπρόσωποι άλλων Εκκλησιών και εκκλησιαστικών κοινοτήτων που μοιράστηκαν με την Καθολική Εκκλησία την ανησυχία και το ενδιαφέρον για ευαγγελισμό και ποιμαντική φροντίδα των οικογενειών στο σημερινό κόσμο.

Τη Σύνοδο άνοιξε ο πάπας Φραγκίσκος, ακολούθησαν εκθέσεις από το Γενικό Γραμματέα και το Γενικό Εισηγητή, ο οποίος παρουσίασε τα θέματα του Πρώτου Μέρους («Ακούγοντας τις προκλήσεις της οικογένειας») και μετά τη μαρτυρία ενός παντρεμένου ζευγαριού, ξεκίνησαν οι παρεμβάσεις των Συνοδικών Πατέρων. Η συμβολή τους αποτελεί μια ανάπτυξη του βασικού κειμένου. Ακολούθησαν οι συνεδρίες των Circuli Minoris, κατά τις οποίες οι Πατέρες στοχάστηκαν επί των βασικών κειμένων μαζί με τη συζήτηση που έγινε στην αίθουσα της Συνέλευσης, προκειμένου να αναπτύξουν τους «τρόπους» με τους οποίους ωρίμασε το κείμενο. Στο τέλος των συνεδριών αυτών, ο εισηγητής κάθε Circulo παρουσίασε μια σύντομη έκθεση της εργασίας του και τέλος οι εκθέσεις αυτές δημοσιοποιήθηκαν. Η ίδια διαδικασία επαναλήφθηκε για το Δεύτερο Μέρος («Η διάκριση της κλήσης της οικογένειας»), όπως και στο Τρίτο Μέρος («Η αποστολή της οικογένειας σήμερα»), τις επόμενες δύο εβδομάδες. Στην Επιτροπή για την Επεξεργασία της Τελικής Έκθεσης, που διορίστηκε από τον πάπα Φραγκίσκο, εκπροσωπήθηκαν και οι πέντε ήπειροι.

Καθήκον της Επιτροπής ήταν να παρακολουθεί κάθε στάδιο αυτού του έργου και στο τέλος των τριών σταδίων εργασίας, η Επιτροπή επέβλεψε την προετοιμασία του προσχεδίου της Τελικής Έκθεσης, που παρουσιάστηκε στην ολομέλεια της Συνόδου το πρωί της 24ης Οκτωβρίου και υποβλήθηκε για έγκριση στη Συνέλευση το απόγευμα της ίδιας μέρας. Σύμφωνα με τη φύση της Συνόδου, το κείμενο αυτό, αποτέλεσμα της συλλογικής εργασίας των Πατέρων, απεστάλη στον Άγιο Πατέρα, ο οποίος είναι ο υπεύθυνος για τις αποφάσεις.

Σε όλο τον κόσμο προγραμματίστηκαν πρωτοβουλίες προσευχής για τις εργασίες αυτής της Συνόδου που αναζήτησε απαντήσεις στα επείγοντα θέματα και προβλήματα που αφορούν την οικογένεια: όπως η κλήση της Οικογένειας, η οποία είναι έργο του Θεού που την θέλησε ως θεμέλιο της ανθρώπινης κοινωνίας. Η δε χριστιανική οι-

κογένεια δεν είναι μόνο αντικείμενο της φροντίδας της Εκκλησίας, αλλά και υποκείμενο για τον Ευαγγελισμό του κόσμου, όταν μέσα στην οικογένεια, μεταξύ των μελών της, βιώνεται ορατά η χριστιανική αγάπη, που αγγίζει τον άπειρο βαθμό αγάπης του Ιησού για τον άνθρωπο.

Ανάμεσα στα θέματα που επεξεργάστηκε η Σύνοδος και που αφορούν την οικογένεια, ήταν και η προετοιμασία των μελλονύμφων για την τέλεση του Μυστηρίου του γάμου, που θεωρείται απαραίτητη ώστε οι νυμφευόμενοι να γνωρίζουν καλά τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα που πηγάζουν με την τέλεση του γάμου. Επίσης απασχόλησε τη Σύνοδο η βοήθεια που χρειάζονται οι νεόνυμφοι τα πρώτα χρόνια της έγγαμης συμβίωσης και της γέννησης των παιδιών. Οι τοπικές Εκκλησίες έχουν την ευθύνη να προσφέρουν την δυνατότητα στα νέα ζευγάρια να ζητούν βοήθεια σε άτομα κατάλληλα προετοιμασμένα. Ακόμη, οι τοπικές Εκκλησίες να φροντίζουν με αγάπη για τα ζευγάρια που συζούν ή που ζουν χωρίς να έχουν τελέσει το μυστήριο του γάμου. Να φροντίζουν για τις πληγωμένες οικογένειες - για τους απλώς χωρισμένους, για τους διαζευγμένους μη ξαναπαντρεμένους και για τους διαζευγμένους ξαναπαντρεμένους. Να καλλιεργούν την προσφορά συγγνώμης μέσα στην οικογένεια. Να προσφέρουν ποιμαντική προσοχή σεβασμού προς τα άτομα εκείνα που έχουν ομοφυλοφιλικές τάσεις ώστε να μην αισθάνονται αποκομμένοι από την Εκκλησία, και πολλά άλλα που περιελήφθησαν στο «Εργαλείο Εργασίας» της Συνόδου.

Το ταξίδι του πάπα Φραγκίσκου σε Κούβα και ΗΠΑ

Από τις 19 έως και τις 27 Σεπτεμβρίου ο πάπας Φραγκίσκος πραγματοποίησε το πολυαναμενόμενο ταξίδι του σε Κούβα και Ηνωμένες Πολιτείες. Κατά το εννεαήμερο ταξίδι του, ο πάπας Φραγκίσκος, στις ομιλίες του, επικεντρώθηκε μεταξύ άλλων στα θέματα της ελευθερίας του λαού της Κούβας και στο περιβαλλοντικό ζήτημα.

ΚΟΥΒΑ

Η επίσκεψη του Πάπα στην Κούβα ήρθε μετά από την αποδοχή πρόσκλησης που δέχθηκε από τις πολιτικές αρχές και επισκόπους της χώρας. Ο πάπας Βενέδικτος ΙΣΤ΄ είχε πραγματοποιήσει ένα ταξίδι τριών ημερών στην Κούβα το 2010, ωστόσο η απόφαση του πάπα Φραγκίσκου να ταξιδέψει στην Κούβα έχει ιδιαίτερη βαρύτητα υπό το φως του καθοριστικού ρόλου που έπαιξε η Αγία Έδρα στην αποκατάσταση των διπλωματικών σχέσεων μεταξύ ΗΠΑ και Κούβας νωρίτερα μέσα στο 2015, ύστερα από δεκαετίες εμπόργκο και έλλειψης επίσημων διπλωματικών σχέσεων.

Κατά την άφιξή του στο αεροδρόμιο, ο Πάπας είπε στους αξιωματούχους ότι η πρόσφατη ομαλοποίηση των σχέσεων του νησιού με τις ΗΠΑ είναι σημείο ελπίδας και «νίκης του διαλόγου». Η Κούβα έχει «εξαιρετική αξία ως κομβικό σημείο μεταξύ Βορρά και Νότου, Ανατολής και Δύσης» και επομένως το φυσικό κάλεσμά της «είναι να αποτελεί σημείο συνάντησης για όλους τους λαούς, προκειμένου να ενωθούν με σχέσεις φιλίας». Σημείωσε ότι το 2015 σηματοδοτεί την 80ή επέτειο από την καθιέρωση διπλωματικών σχέσεων μεταξύ Κούβας και Αγίας Έδρας λέγοντας: «Σήμερα ανανεώνουμε αυτούς τους δεσμούς συνεργασίας και φιλίας, ώστε η Εκκλησία να συνεχίσει να υποστηρίζει και να ενθαρρύνει το λαό της Κούβας [...] με την ελευθερία, τα μέσα και τον χώρο που χρειάζεται για να φτάσει η αναγγελία της βασιλείας στις περιφέρειες της κοινωνίας». Σε μια «προσωπική και οικογενειακή» συνάντηση που είχε με τον πρώην Κουβανό πρόεδρο Φιντέλ Κάστρο, μίλησε για το περιβάλλον και οι δύο άνδρες αντάλλαξαν δώρα.

Στην Θεία Λειτουργία που τελέστηκε από τον πάπα Φραγκίσκο στην Plaza de la Revolución, την πλατεία της Επανάστασης, στην πρωτεύουσα Αβάνα, όπου συμμετείχαν χιλιάδες κόσμος, ο Πάπας ενθάρρυνε τους Κουβανούς να υπηρετούν ο ένας τον άλλον, σημειώνοντας ότι η υπηρεσία για την οποία μιλάει δεν είναι ποτέ δουλική ή ιδεολογική, «γιατί δεν υπηρετούμε ιδέες, υπηρετούμε ανθρώπους» και έχει να κάνει με τον περιορισμό των προσωπικών συμφερόντων του καθενός για χάρη των άλλων. «Γι' αυτό οι χριστιανοί καλούνται διαρκώς να παραμερίσουν τις επιθυμίες τους και το κυνήγι της εξουσίας και να κοιτάζουν τους πιο ευάλωτους». Η ομιλία του αποτελεί ισχυρή δήλωση.

Στη διάρκεια της επίσκεψής του στην Κούβα, ο Πάπας συνάντησε τους επισκόπους της χώρας, οικογένειες και νέους, ενώ επισκέφθηκε και τον ναό της Παναγίας της Ευσπλαχνίας του El Cobre, προστάτιδας της χώρας, ο οποίος βρίσκεται στο Σαντιάγο.

ΗΠΑ

Από τις 24 Σεπτεμβρίου το ταξίδι του πάπα Φραγκίσκου συνεχίστηκε στις ΗΠΑ, τις οποίες επισκέφθηκε «ως μετανάστης», όπως εκατομμύρια άνθρωποι έκαναν πριν από τον ίδιο. Οι Ηνωμένες Πολιτείες «είναι μια χώρα με μακρά ιστορία μετανάστευσης και ταυτόχρονα με μακρά ιστορία ειλικρίνειας, υποδοχής και ενσωμάτωσης πολλών κυμάτων μεταναστών που έφτασαν εδώ». Η διαδρομή του Πάπα σε Ουάσινγκτον, Νέα Υόρκη και Φιλαδέλφεια συμπεριέλαβε επισκέψεις στις φυλακές, σε συσσίτιο απόρων και σε ένα καθολικό σχολείο στο Χάρλεμ.

Ουάσινγκτον

Από τη Βασιλική της Αμιάντου Συλλήψεως στην Ουάσινγκτον, το μήνυμά της ομιλίας του προς τους πιστούς κατά τη θεία λειτουργία που τέλεσε στις 23 Σεπτεμβρίου, ήταν να μην αφήνουν την καρδιά τους να ναρκώνεται, αλλά να βγουν από τη συνήθεια και να αναγγείλουν το ευαγγέλιο. «Ο άγιος Παύλος μάς λέει να αγαλλομαστέ. Αυτή η εντολή αντηχεί την επιθυμία όλων μας για μια ζωή χαρούμενη και με νόημα».

Όμως, γνωρίζουμε καλά ότι ο καθημερινός μόχθος στερεί αυτή τη χαρά και ότι σταδιακά η απάθεια γίνεται συνήθεια «με μοιραία συνέπεια το μούδιασμα της καρδιάς». Η πραγματική χαρά του χριστιανού είναι να απαντήσει στο κάλεσμα του Χριστού, να βγει έξω και να αναγγείλει. «Ο Ιησούς δεν έδωσε οδηγίες για το ποιος είναι άγιος και ποιος όχι να δεχθεί το μήνυμά του. Αγκάλιασε τη ζωή όπως τη βρήκε. Σε πρόσωπα αρρώστων, πεινασμένων και αμαρτωλών», χωρίς να ενδιαφέρεται για την εμφάνισή τους. Το μήνυμά του Χριστού είναι να βρούμε και να αναγγείλουμε το χαρμόσυνο μήνυμά στους ανθρώπους που βαραίνουν από τον πόνο και τις θλίψεις, «ότι ο Πατέρας θέλει να τους χρίσει με το έλαιο της ελπίδας και της σωτηρίας». Τα καλά νέα είναι ότι «το λάθος, οι απατηλές ψευδαισθήσεις και τα φέματα δεν έχουν τον τελευταίο λόγο στη ζωή του ανθρώπου». «Ας προχωρήσουμε μπροστά! Είναι ο τρόπος να συνεχίσουμε να βιώνουμε τη χαρά του Ευαγγελίου και να μην αφήνουμε την καρδιά μας να μούδιασει».

Ομιλία στο Κογκρέσο

Ο πάπας Φραγκίσκος είναι ο πρώτος πάπας στην Ιστορία που απευθύνθηκε στην ολομέλεια του Κογκρέσου. Στις επισημάνσεις του, στις 24 Σεπτεμβρίου, παρουσίασε τέσσερα τέκνα της Αμερικής ως μάρτυρες της αλήθειας της ανθρωπότητας και των αρχών μιας ελεύθερης και δικαίης κοινωνίας. Στην ολομέλεια του Κογκρέσου απηύθυνε λόγια ενθάρρυνσης για «την οικοδό-

μηση μιας μελλοντικής ελευθερίας που να είναι ριζωμένη στην αγάπη του κοινού καλού και ενός πνεύματος συνεργασίας και επικουρικότητας». Μέσω των μελών του Κογκρέσου θέλησε να απευθύνει έκκληση σε όλους τους Αμερικανούς σε πνεύμα διαλόγου. Υπογράμμισε ότι πρέπει να είναι κανείς προσεκτικός με όσους προσπαθούν να χτυπήσουν αυτό το πνεύμα συνεργασίας, που είναι απαραίτητο: «Ο κόσμος μας μετατρέπεται διαρκώς σε τόπο βίαιων συγκρούσεων, μίσους και βάνουσης αγριότητας, που διαπράττονται ακόμη και στο όνομα του Θεού και της θρησκείας».

Επισήμανε το πρόβλημα ότι «καμία θρησκεία δεν είναι απρόσβλητη από μορφές ατομικής αυταπάτης ή ιδεολογικού εξτρεμισμού», καλώντας για προσοχή «σε κάθε τύπο φονταμενταλισμού, είτε θρησκευτικού είτε άλλου είδους». Ως απάντηση σε κάτι τέτοιο, ζήτησε μια «ευαίσθητη ισορροπία» που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για «την καταπολέμηση της βίας που διαπράττεται στο όνομα μιας θρησκείας, μιας ιδεολογίας ή ενός οικονομικού συστήματος». Σύμφωνα με τον Πάπα, μια τέτοια ισορροπία πρέπει να προστατεύει τη «θρησκευτική, τη διανοητική ελευθερία και τις ατομικές ελευθερίες». Για εκείνον, υπάρχει ένας σημαντικός και αναπόσπαστος δεσμός μεταξύ δημοκρατίας και θρησκευτικής

ελευθερίας. Όμως για να υπάρξει αυτός ο σεβασμός, απαιτείται η αποφυγή των απλουστεύσεων σε καλούς και κακούς ή σωστούς και αμαρτωλούς.

Ο πάπας Φραγκίσκος αναφέρθηκε στο μεταναστευτικό ζήτημα λέγοντας: «Όταν ο άγνωστος ανάμεσά μας μάς κάνει έκκληση, δεν πρέπει να επαναλάβουμε τις αμαρτίες και τα λάθη του παρελθόντος. [...] Πρέπει να αποφασίσουμε τώρα να ζούμε όσο πιο αξιοπρεπώς και δίκαια είναι δυνατόν, καθώς εκπαιδεύουμε τις νέες γενιές να μη γυρίζουν την πλάτη στους γείτονές μας». Η σημερινή κρίση απαιτεί υπακοή στον «Χρυσό Κανόνα» και παρακάλεσε το ακροατήριο να «μεταχειρίζονται τους άλλους με το ίδιο πάθος και την ίδια συμπόνια με τα οποία θέλουμε κι εμείς να συμπεριφέρονται απέναντί μας. Πρέπει πάντοτε να προσέχουμε περισσότερο τους ανθρώπους απ' ό,τι τα προβλήματα και σε ό,τι αφορά τους μετανάστες, πρέπει να τους βλέπουμε «ως ανθρώπους, να κοιτάζουμε το πρόσωπό τους και να ακούμε τις ιστορίες τους».

Στους καιρούς που ζούμε, που οι κοινωνικές ανησυχίες είναι τόσο σημαντικές, «δεν πρέπει να χαθεί ένα πνεύμα παγκόσμιας αλληλεγγύης», αλλά να είμαστε προσεκτικοί με «όλους τους ανθρώπους γύρω μας που έχουν παγιδευτεί σ' έναν κύκλο φτώχειας». Απευθυνόμενος στους ανθρώπους του Κογκρέσου, ο Πάπας μίλησε επίσης για τον κόσμο των επιχειρήσεων και τη δημιουργία πλούτου, παραθέτοντας και αποσπάσματα από την τελευταία εγκύκλιό του Laudato Si, για το οικολογικό: «Το δικαίωμα χρήσης των φυσικών πόρων, η σωστή εφαρμογή της τεχνολογίας και η αξιοποίηση του πνεύματος της επιχειρηματικότητας είναι απαραίτητα στοιχεία μιας οικονομίας που θέλει να είναι σύγχρονη, χωρίς αποκλεισμούς και βιώσιμη [...]. Σήμερα είναι ο κατάλληλος καιρός για θαρραλέες ενέργειες και στρατηγικές που στοχεύουν στην εφαρμογή ενός πολιτισμού της φροντίδας και μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης για την καταπολέμηση της φτώχειας».

Τέλος, αναφέρθηκε στο καθήκον που έχει ο ίδιος να οικοδομεί γέφυρες «και να βοηθήσει όλους τους ανθρώπους με κάθε δυνατό τρόπο να κάνουν το ίδιο». Αυτό το καθήκον διαλόγου

«σημαίνει να είναι κανείς αποφασισμένος να τερματίσει τις πολλές ένοπλες συγκρούσεις σε όλο τον κόσμο», είπε, κάνοντας έκκληση για τέλος του εμπορίου όπλων, καθώς «η απάντηση στο ερώτημα 'γιατί θανατηφόρα όπλα πωλούνται σ' εκείνους που σκοπεύουν να προκαλέσουν ανεπίτωτο πόνο στους ανθρώπους και την κοινωνία;' είναι απλώς για χρήματα, που είναι βουτηγμένα σε συχνά αθώο αίμα».

Ηνωμένα Έθνη

25 Σεπτεμβρίου: ο πάπας Φραγκίσκος απευθύνθηκε στη διεθνή κοινότητα, συνδέοντας την περιβαλλοντική υποβάθμιση με άλλα ζητήματα της ανθρώπινης ζωής και αξιοπρέπειας. Ενδεχομένως να είναι η σημαντικότερη ομιλία του Πάπα, καθώς από 25 ως 27 Σεπτεμβρίου πραγματοποιήθηκε Σύνοδος Κορυφής για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη με σκοπό την εξάλειψη της φτώχειας μέσα στα επόμενα 15 χρόνια. Στη διάρκεια 48 λεπτών ομιλία του μίλησε για ευρύτατα θέματα, από τη διακίνηση ανθρώπων και την καταναγκαστική εργασία, μέχρι το εμπόριο ναρκωτικών και τη διάδοση των πυρηνικών όπλων. Αλλά τα δύο βασικά θέματά του αφορούσαν το περιβάλλον και το πρόβλημα του κοινωνικού και πολιτικού αποκλεισμού.

«Οι άνθρωποι είμαστε μέρος του περιβάλλοντος, Ζούμε σε κοινωνία με αυτό, αφού το περιβάλλον το ίδιο συνεπάγεται ηθικά όρια που η ανθρώπινη δραστηριότητα πρέπει να αναγνωρίσει και να σεβαστεί». Ο πάπας Φραγκίσκος ήταν κατηγορηματικός στην κριτική του για την περιβαλλοντική καταστροφή, όχι μόνο επειδή καταστρέφει το φυσικό περιβάλλον, αλλά κυρίως επειδή βλάπτει ανθρώπους.

Ο λόγος του περιείχε έξι αναφορές στην ιερότητα της ανθρώπινης ζωής και μια ειδική αναφορά στα δικαιώματα των αγέννητων παιδιών, παρόλο που δε μίλησε ρητά για την έκτρωση. Επίσης μίλησε για τη διαφορά ανάμεσα στους άνδρες και τις γυναίκες, καθώς και για την οικογένεια ως θεμέλιο της κοινωνικής ανάπτυξης. Να σημειωθεί ότι οι ΗΠΑ και η Ευρώπη προσπαθούν να απαλλαγούν από τη λέξη «οικογένεια» από τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης του

ΟΗΕ, ενώ προσπαθούν να την αντικαταστήσουν με τη λέξη «οικογένειες», αλλαγή η οποία θα υποβαθμίσει τη σημασία της παραδοσιακής οικογένειας, με άνδρα και γυναίκα. «Το πρωταρχικό δικαίωμα της οικογένειας είναι να διαπαιδαγωγεί τα παιδιά της», είπε ο Πάπας χαρακτηριστικά.

Μίλησε επίσης για τον αποκλεισμό. Ως ιησούιτης στην Αργεντινή, μεγάλο μέρος της δουλειάς του ήταν να εργάζεται, να κατηχεί και να βοηθάει φτωχούς. Η βοήθεια προς τους αποκλεισμένους είναι πολύ προσωπικό θέμα για τον Πάπα, γιατί ασχολήθηκε με αυτό ενεργά. «Ο οικονομικός και κοινωνικός αποκλεισμός είναι πλήρης άρνηση της ανθρώπινης αδελφοσύνης και σοβαρή προσβολή κατά των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του περιβάλλοντος», είπε στην ομιλία του. «Οι φτωχότεροι είναι εκείνοι που υποφέρουν γιατί έχουν αποβληθεί από την κοινωνία και είναι αναγκασμένοι να ζουν με ό,τι απορρίπτεται και να υποφέρουν άδικα από την κακοποίηση του περιβάλλοντος». Είναι κι αυτοί μέρος του «πολιτισμού της μιας χρήσης». Η ελπίδα του Πάπα Φραγκίσκου είναι ότι οι πλουσιότερες και ισχυρότερες χώρες θα δείξουν ταπεινότητα και θα βοηθήσουν πραγματικά τους φτωχότερους. Τέλος, αφιέρωσε αρκετή ώρα από την ομιλία του μιλώντας για «ψευδή δικαιώματα» και τη θεωρία των ανταγωνιστικών δικαιωμάτων, γιατί κανένα άτομο και καμία ομάδα δεν μπορούν να διεκδικούν δικαιώματα εις βάρος ενός άλλου ατόμου ή ομάδας, για παράδειγμα το δικαίωμα στη ζωή και το δικαίωμα στην έκτρωση.

Φιλαδέλφεια

Στις 26 Σεπτεμβρίου, ο Πάπας βρέθηκε στη Φιλαδέλφεια, όπου μίλησε σ' ένα κοινό περίπτο 50.000 ανθρώπων για τη θρησκευτική ελευθερία, υπενθυμίζοντας τους αγώνες και τις διαρκείς προσπάθειες του λαού των ΗΠΑ για την κατάργηση της σκλαβιάς και την επέκταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην κοινωνική και πολιτική ζωή της Αμερικής. Ειδικότερα, η θρησκευτική ελευθερία είναι «ένα θεμελιώδες δικαίωμα που διαμορφώνει τον τρόπο με τον οποίο αλληλεπιδρούμε κοινωνικά και προσωπικά με ανθρώπους που έχουν διαφορετικά θρησκευτι-

κά 'πιστεύω' από τα δικά μας». Τόνισε ότι η θρησκευτική ελευθερία οπωσδήποτε σημαίνει το δικαίωμα να λατρεύει κανείς τον Θεό, όμως παράλληλα επιτρέπει τον «διαθρησκευτικό διάλογο, όπου όλοι οι άνθρωποι, από διαφορετικές θρησκευτικές παραδόσεις, μπορούν να συνομιλούν χωρίς να διαπληκτίζονται». Η ανάμνηση του παρελθόντος και της Ιστορίας είναι ευεργετική, γιατί υπενθυμίζει τις ωμότητες που διαπράχθηκαν προς την ανθρωπότητα. Οι πλούσιες θρησκευτικές παραδόσεις μας δίνουν νόημα και κατεύθυνση, καλώντας στη μεταστροφή, τη συμφιλίωση, τη φροντίδα για το μέλλον, την συμπόνια για όσους βρίσκονται σε ανάγκη.

Στον σημερινό κόσμο, όπου διάφορες μορφές σύγχρονης τυραννίας προσπαθούν να καταπιέσουν τη θρησκευτική ελευθερία ή να χρησιμοποιήσουν τη θρησκεία ως πρόσχημα για να διαπράξουν κτηνωδίες, «είναι επιτακτική ανάγκη οι ακόλουθοι των διαφόρων θρησκειών να ενώσουν τη φωνή τους για την υπεράσπιση της ειρήνης, της ανεκτικότητας, της αξιοπρέπειας και των δικαιωμάτων των άλλων». Υπογράμμισε ότι η σημερινή παγκοσμιοποίηση στοχεύει συνειδητά σε μια μονοδιάστατη ομοιογένεια και «προ-

σπαθεί να εξαλείψει όλες τις διαφορές των θρησκειών σε μια επιφανειακή αναζήτηση ενότητας». Επομένως, οι θρησκείες έχουν το καθήκον να ξεκαθαρίσουν πως είναι πράγματι δυνατή η οικοδόμηση μιας κοινωνίας πλουραλισμού και σεβασμού των διαφορών. Όπως είπε ο πάπας Φραγκίσκος, «η παγκοσμιοποίηση δεν είναι κάτι κακό, αντιθέτως μας φέρνει πιο κοντά. Αυτό που είναι κακό είναι ο τρόπος που συμβαίνει, γιατί, όταν μας κάνει όλους ίδιους, ισοπεδώνει τη μοναδικότητα κάθε ανθρώπου και κάθε λαού». Αντίθετα, μια παγκοσμιοποίηση που σέβεται τα χαρίσματα κάθε ανθρώπου και λαού, φέρνοντας τους πάντες πιο κοντά, είναι μια καλή παγκοσμιοποίηση.

Ο Πάπας έκλεισε το λόγο προτρέποντας τα κράτη να διατηρήσει και να φροντίσει την ελευθερία: ελευθερία συνειδήσεως, ελευθερία κάθε ανθρώπου, κάθε οικογένειας και λαού, κάτι που επιτρέπει τα δικαιώματα.

Το ταξίδι του πάπα Φραγκίσκου έληξε με την τέλεση μιας Θείας Λειτουργίας για τη λήξη της Παγκόσμιας Συνάντησης Οικογενειών, στις 27 Σεπτεμβρίου.

2 Νοεμβρίου

Ημέρα ανάμνησης όλων των νεκρών μας

Τι είναι;

Η ανάμνηση όλων των πιστών που αποδήμησαν εις Κύριον εορτάζεται από την Εκκλησία στις 2 Νοεμβρίου ή αν συμπέσει με κάποια Κυριακή ή επίσημη εορτή για την Εκκλησία, στις 3 Νοεμβρίου. Την ημέρα αυτή, όλες οι Θείες Λειτουργίες τελούνται για την ανάπαυση των ψυχών. Συχνά η μέρα αυτή επισκιάζεται από τη γιορτή των Αγίων Πάντων, που είναι την αμέσως προηγούμενη μέρα. Ωστόσο, η Ημέρα των Νεκρών γιορτάζεται με μεγάλη επισιμότητα στην Καθολική Εκκλησία.

νται από τη θέα της ουράνιας μακαριότητας. Επομένως, οι πιστοί στη γη μπορούν να βοηθήσουν τις ψυχές αυτές με προσευχές, ελεημοσύνες και ιδιαίτερα μέσω της Θείας Ευχαριστίας. Πρόκειται δηλαδή για αναγνώριση της ανθρωπίνης αδυναμίας. Η Καθολική Εκκλησία πιστεύει ότι, επειδή ελάχιστοι άνθρωποι επιτυγχάνουν την τελειότητα σε αυτή τη ζωή και ότι μάλλον οι περισσότεροι πιστοί

φτάνουν στο θάνατο με τις πληγές της αμαρτωλότητας χαραγμένες πάνω τους, φαίνεται απαραίτητη μια περίοδος καθάρσης προτού μια ψυχή αντικρύσει τον ίδιο τον Θεό. Οι αποβιώσαντες παραμένουν στο Καθαρτήριο, δηλαδή χωριστά από τους αγίους και τον Χριστό μέχρι τη Δευτέρα Παρουσία, μέχρις ότου καθαριστούν από τις αφέσιμες αμαρτίες τους και τις πρόσκαιρες ποινές τους για τις θανάσιμες αμαρτίες τους τις οποίες είχαν εξομολογηθεί και για τις οποίες πρέπει να εξιλεωθούν προτού εισαχθούν πλήρως στον Παράδεισο. Ωστόσο, στην παροδική αυτή κατάσταση θεωρείται ότι οι πιστοί νεκροί αναπαύονται εν ειρήνη. Η Σύνοδος του Τριδέντου επιβεβαίωσε αυτή την κατάσταση στο καθαρτήριο και επέμεινε ότι οι προσευχές των ζώντων μπορούν να επισπεύσουν τη διαδικασία του εξαγνισμού.

Τι ακριβώς εορτάζει η Εκκλησία;

Την ημέρα αυτή, η Εκκλησία θυμάται όλους τους πιστούς που απεβίωσαν με την προσδοκία των υποσχέσεων του Χριστού για αιώνια ζωή. Πρόκειται για συνηθισμένους ανθρώπους στους οποίους δεν αποδόθηκε από την Εκκλησία η ιδιότητα του αγίου, αλλά ωστόσο ήταν κοινωνοί στην αγιότητα. Το θεολογικό υπόβαθρο για την ημέρα των νεκρών είναι η διδασκαλία, σύμφωνα με την οποία οι ψυχές οι οποίες, μετά την αναχώρησή τους από το σώμα, δεν είναι εντελώς καθαρισμένες από αφέσιμες αμαρτίες ή δεν έχουν εξιλεωθεί για προηγούμενα αμαρτήματά τους, αποκλείο-

Για πάρα πολύ καιρό, ένας άνθρωπος που ήταν γνωστός ως άγιος ήταν μόνο ένας άνθρωπος που είχε κάνει κάποια ηρωική πράξη προς όφελος της Εκκλησίας και της πίστης, ή που είχε πεθάνει ειδικά εξαιτίας της ομολογίας αυτής της πίστης του, όπως ήταν οι μάρτυρες. Επρόκειτο για άτομα στα οποία αποδόθηκαν τιμές με την ανακήρυξή τους ως αγίων και που η ανάμνησή τους ήταν καταγεγραμμένη στο ημερολόγιο της Εκκλησίας. Πιστευόταν ότι μόνο αυτοί είχαν ανέβει απευθείας στον ουρανό και ότι εκεί τους υποδέχθηκε ο Θεός. Κάποιος που παρέμενε πιστός στην Εκκλησία και τον Χριστό, παρόλα αυτά δεν είχε κάνει κάποια εξαιρετική άγια πράξη, μνημονεύεται στις 2 Νοεμβρίου. Έτσι, η 2α Νοεμβρίου προσφέρεται ως μια ευκαιρία για τους πιστούς να θυμηθούν τους προγόνους τους και τα αγαπημένα τους πρόσωπα, τα οποία αποδήμησαν.

Ποια είναι η ιστορία αυτής της μέρας;

Η σημασία της Ημέρας των Νεκρών διασαφηνίστηκε από τον πάπα Βενέδικτο ΙΕ' (1914-22), όταν χορήγησε σε όλους τους ιερείς το προνόμιο να τελούν τρεις Θεί-

ες Λειτουργίες τη συγκεκριμένη αυτή ημέρα: μία για τους πιστούς που απεβίωσαν, μία για τους σκοπούς του ιερέα και μια για τους σκοπούς του Αγίου Πατέρα. Μόνο σε πολύ συγκεκριμένες άλλες σημαντικότερες ημέρες εορτής οι ιερείς επιτρέπεται να τελούν πάνω από δύο Λειτουργίες. Ενώ σήμερα η Ημέρα των Νεκρών εορτάζεται αμέσως μετά την Ημέρα των Αγίων Πάντων, προς τιμήν όλων των πιστών που βρίσκονται στον Παράδεισο, αρχικά τελείτο κατά την περίοδο του Πάσχα, κοντά στην Κυριακή της Πεντηκοστής. Αυτό εξακολουθεί να ισχύει για τις Ανατολικές Καθολικές Εκκλησίες.

Κατά τα πρώτα χρόνια του χριστιανισμού, τα ονόματα των εκλιπόντων αδελφών καταχωρούνταν στα δίπτυχα και η Εκκλησία ενθάρρυνε την προσευχή για τους νεκρούς ως πράξη χριστιανικής ευσπλαχνίας. «Εάν δεν φροντίζαμε για τους νεκρούς», είχε σημειώσει ο άγιος Αυγουστίνος, «δε θα είχαμε τη συνήθεια να προσευχόμαστε γι' αυτούς». Αργότερα, κατά τον έκτο αιώνα, ήταν σύνηθες στα μοναστήρια των Βενεδικτίνων να τελούν την ανάμνηση των νεκρών μελών τους την εβδομάδα μετά την Πεντηκοστή. Στην Ισπανία υπήρχε μια τέτοια μέρα την Κυριακή πριν τις απόκριες ή πριν την Πεντηκοστή, κατά την εποχή του αγίου Ισιδώρου (+636). Και στη Γερμανία υπήρχε –σύμφωνα με τη μαρτυρία του Αββά του Corvey (περίπου το 980)- μια καθιερωμένη τελετή προσευχής προς τους νεκρούς. Αυτή έγινε δεκτή και αγιάστηκε από την Εκκλησία. Από τον δέκατο αιώνα, ο εορτασμός είχε μετακινηθεί μέσα στον Οκτώβριο. Ο άγιος Οντιλό του Κλουνού (+1048), κάπου μεταξύ του 998 και του 1030, παρήγγειλε να γίνεται η ανάμνηση όλων των αποθανόντων πιστών κάθε χρόνο στα μοναστήρια του τάγματός του στις 2 Νοεμβρίου. Από τότε και για δύο αιώνες, οι Βενεδικτινοί και οι Κερθουσιανοί μοναχοί άρχισαν να εορ-

τάζουν την ημέρα αυτή σε όλα τα μοναστήρια τους και ο εορτασμός διαδόθηκε γρήγορα σε ολόκληρη την Εκκλησία. Από τις επισκοπές, εκείνη της Λιέγης ήταν η πρώτη που το υιοθέτησε. Ανάλογα με την περιοχή και το μοναχικό τάγμα, οι ημέρες ανάμνησης των νεκρών τελούνταν σε διαφορετικές ημερομηνίες. Η Καθολική Εκκλησία θεώρησε λογικό να ενοποιήσει όλες αυτές τις ημέρες σε μία μέρα, για λόγους λειτουργικής τάξης. Έτσι, με την αλλαγή της δεύτερης χιλιετίας, η Εκκλησία καθιέρωσε να τελείται η Θεία Λειτουργία για τους νεκρούς επισήμως στις 2 Νοεμβρίου, αμέσως μετά τη γιορτή των Αγίων Πάντων (1η Νοεμβρίου). Στην Ισπανία, την Πορτογαλία και τη Λατινική Αμερική, την ημέρα της ανάμνησης των νεκρών τελούν τρεις Λειτουργίες.

Κατά την Ημέρα των Νεκρών δε θυμόμαστε μόνο τους νεκρούς, αλλά κάνουμε μια προσπάθεια, μέσω της προσευχής, της ελεημοσύνης και της συμμετοχής μας στη Θεία Λειτουργία, να απελευθερωθούν οι ψυχές τους από το Καθατήριο. Υπάρχουν δύο πλήρη λυσίποινα που συνδέονται με την Ημέρα των Νεκρών, ένα όταν πηγαίνουμε στην εκκλησία και ένα άλλο όταν επισκεπτόμαστε ένα νεκροταφείο και προσευχόμαστε για τους νεκρούς. Παρόλο που οι ενέργειες αυτές εκτελούνται από εμάς, τους ζωντανούς, οι αξιομισθίες των λυσίποινων εφαρμόζονται μόνο στις ψυχές που βρίσκονται στο Καθατήριο. Η προσευχή για τους νεκρούς είναι υποχρέωση όλων των χριστιανών. Στο σύγχρονο κόσμο που ζούμε, όπου πολύς κόσμος αμφισβητεί τη διδασκαλία της Εκκλησίας σχετικά με το Καθατήριο, η ανάγκη για τέτοιες προσευχές έχει αυξηθεί δραματικά. Η Εκκλησία αφιερώνει ολόκληρο το Νοέμβριο για τις άγιες ψυχές στο Καθατήριο, και η συμμετοχή στη Λειτουργία για την Ημέρα των Νεκρών είναι ένας πολύ καλός τρόπος για να ξεκινήσει ο μήνας μας.

Η δεισιδαιμονία πολύ εύκολα συνδέθηκε με την τελετή της Ημέρας των Νεκρών. Κατά το Μεσαίωνα, στη λαϊκή αντίληψη κυριαρχούσε η ιδέα ότι οι ψυχές στο καθατήριο μπορούσαν να εμφανιστούν τη συγκεκριμένη μέρα με τη μορφή των μαγισσών, των βατράχων και των φαντασμάτων. Φαγητά που άφηνε ο κόσμος στους τάφους ως προσφορά είχαν σκοπό να διευκολύνουν την ανάπαυση των νεκρών. Όμως οι τελετές περισσότερο θρησκευτικής φύσης επιβίωσαν. Περιλαμβάνουν δημόσιες λιτανείες ή ιδιωτικές επισκέψεις σε νεκροταφεία.

Το αν κάποιος θα πρέπει να προσεύχεται για τους νεκρούς είναι ένα από τα μεγάλα ζητήματα που χωρίζουν τους χριστιανούς. Ο Λούθηρος είχε απορρίψει την ιδέα του καθατηρίου. Κι όμως, η προσευχή για κάποιον αγαπημένο μας είναι, για τους πιστούς, ένας τρόπος να σβήσει κάθε απόσταση, ακόμα και θάνατο. Με την προσευχή βρισκόμαστε στην παρουσία του Θεού μαζί με κάποιον που αγαπάμε, ακόμα κι αν αυτό το άτομο έχει πεθάνει.

Η αγία Αικατερίνη της Γένοβας, που έζησε τον 15ο αιώνα, είχε γράψει ότι η «φωτιά» του καθατηρίου είναι η αγάπη του Θεού που «καίει» την ψυχή ώστε, επιτέλους, η ψυχή να φλεγεί ολοκληρωτικά.

ΠΡΟΣΕΥΧΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΝΕΚΡΟΥΣ

Προσευχή για Ευσπλαχνία στις ψυχές του Καθατηρίου

Η ακόλουθη προσευχή, που προέρχεται από τη Βυζαντινή Θεία Λειτουργία, μας υπενθυμίζει ότι η νίκη του Χριστού πάνω στον θάνατο φέρνει σε όλους μας τη δυνατότητα αιώνιας ανάπαυσης. Προσευχόμαστε για όλους όσους έφυγαν πριν από εμάς, ώστε κι εκείνοι να εισέλθουν στον Παράδεισο.

Κύριε Ιησού, μέσα από τις λύπες που υπέφερες κατά την αγωνία σου στον Κήπο, στη μαστίγωση σου και τη στεφάνωσή σου με αγκάθια, κατά τη διαδρομή προς το Γολγοθά, στη σταύρωση και το θάνατό σου, δείξε ευσπλαχνία για όλες τις ψυχές στο καθατήριο και ιδιαίτερα σε εκείνες που είναι πιο εγκαταλελειμμένες. Σε παρακαλούμε, ελευθέρωσέ τις από τα δεινά που υπομένουν. Κάλεσέ τις και δέξου τις στην αγκαλιά σου στην αιώνια Βασιλεία.

Προσευχή για όλους τους νεκρούς

Η ευσπλαχνία του Χριστού περικλείει όλους τους ανθρώπους. Επιθυμεί τη σωτηρία για όλους. Έτσι, Τον πλησιάζουμε με την εμπιστοσύνη ότι θα δείξει ευσπλαχνία στις ψυχές που βρίσκονται στο Καθατήριο, οι οποίες έχουν ήδη αποδείξει την αγάπη τους για Εκείνον.

Μέσω της Ανάστασής σου από τους νεκρούς, Χριστέ, ο θάνατος δεν έχει πια κυριαρχία σε όσους πεθαίνουν στην αγιότητα. Σε παρακαλούμε, λοιπόν, δώσε ανάπαυση στους δούλους σου. Χορήγησέ την σε όσους από τον Αδάμ μέχρι τώρα Σε λάτρεψαν με αγνότητα, στους πατέρες και αδελφούς μας, στους αγαπημένους και τους φίλους μας, σε όλους τους ανθρώπους που έζησαν με πίστη και υπέβαλαν τη ζωή τους σ' Εσένα, με πολλούς τρόπους και σε όλες τις συνθήκες, και κατάστησέ τους άξιους για την ουράνια Βασιλεία.

Προσευχή για τις ψυχές στο Καθατήριο

Κύριε, που είσαι τόσο ευσπλαχνικός και γενναιόδωρος με τα δώρα σου, κοίταξε τις ψυχές που υποφέρουν στο καθατήριο. Ενθυμήσου όχι μόνο τις παραλείψεις και την αμέλειά τους, αλλά λάβε υπόψη σου την φιλεύσπλαχνη αγάπη σου, που είναι αιώνια. Καθάρισέ τους από τις αμαρτίες τους και εκπλήρωσε τις διακαείς επιθυμίες τους, ώστε να γίνουν άξιοι να αντικρύσουν Εσένα κατά πρόσωπο στη δόξα σου. Είθε να ενωθούν σύντομα μαζί Σου και να ακούσουν εκείνα τα ευλογημένα λόγια που θα τους καλέσουν στην επουράνια κατοικία τους: «Ελάτε, οι ευλογημένοι απ' τον Πατέρα μου, κληρονομήστε τη βασιλεία που σας έχει ετοιμαστεί απ' την αρχή του κόσμου».

Προτεινόμενα αναγνώσματα από την Αγία Γραφή για περισσότερη μελέτη

-Σοφία Σολομώντος 3:1-9

-Ψαλμός 23

-Επιστολή προς Ρωμαίους 5:5-11 ή 6: 3-9

-Κατά Ιωάννη Ευαγγέλιο 6:37-40

Πότε είναι άκυρος ο γάμος;

Στις 8 Σεπτεμβρίου η Αγία Έδρα δημοσίευσε κάποια έγγραφα του πάπα Φραγκίσκου, με τα οποία μεταρρυθμίζεται ο τρόπος που η Καθολική Εκκλησία χειρίζεται τις διαδικασίες ακύρωσης ενός γάμου. Παρακάτω υπάρχουν κάποιες ερωτήσεις που βοηθούν στην κατανόηση των μεταρρυθμίσεων αυτών.

“ - Τι είναι η ακύρωση; Είναι το ίδιο πράγμα με το διαζύγιο;

Η ακύρωση, που επίσημα ονομάζεται «αναγνώριση της ακυρότητας», είναι μια απόφαση που δηλώνει ότι ένας συγκεκριμένος γάμος ήταν άκυρος εξ αρχής, δηλαδή, κάποιο σοβαρό πρόβλημα υπήρχε τη στιγμή που δίνονταν οι γαμήλιοι όρκοι, αποτρέποντας το γάμο από το να είναι έγκυρος. Αυτό είναι κάτι διαφορετικό από το διαζύγιο, το οποίο προτείνει τη διάλυση ενός γάμου, ο οποίος είναι έγκυρος.

“ - Γιατί οι ακυρώσεις είναι τόσο σημαντικό θέμα στην Καθολική Εκκλησία;

Ο Χριστός, στο κατά Μάρκον ευαγγέλιο (10:11) δίδαξε ρητά ότι «Όποιος χωρίσει τη γυναίκα του και παντρευτεί άλλη, διαπράττει μοιχεία απέναντι στην πρώτη. Επίσης η

γυναίκα που χωρίζει τον άντρα της και παντρεύεται άλλον διαπράττει μοιχεία». Εξαιτίας αυτής της διδασκαλίας, η Εκκλησία δεν μπορεί έτσι απλά να δίνει σε διαζευγμένους την άδεια να ξαναπαντρευτούν. Κατά συνέπεια, αν ένας διαζευγμένος άνθρωπος επιθυμεί να ξαναπαντρευτεί, η Εκκλησία χρειάζεται να εξετάσει τον πρώτο γάμο για να διαπιστώσει αν ήταν έγκυρος ή όχι. Αν ήταν έγκυρος, τότε το άτομο αυτό είναι δεσμευμένο με τον/την προηγούμενο/η σύζυγο και δεν μπορεί να παντρευτεί κάποιον άλλο. Αν δεν ήταν έγκυρος ο γάμος, τότε και οι δύο σύζυγοι από τον πρώτο γάμο δεν είναι δεσμευμένοι κι εκτός αν κάτι άλλο επηρεάζει την κατάσταση, είναι ελεύθεροι να παντρευτούν άλλα άτομα. Ο αυξανόμενος αριθμός ατόμων στην κοινωνία μας που είναι διαζευγμένοι, καθιστά το θέμα αυτό πιεστικό ποιμαντικό πρόβλημα για την Καθολική Εκκλησία.

- Ποια είναι η διαδικασία της ακύρωσης;

Είναι αρκετά περίπλοκο θέμα, αλλά απλουστεύοντάς το, οι κανόνες που αφορούν τις ακυρώσεις εκφράζονται κυρίως σε δύο έγγραφα: τον Κώδικα του Κανονικού Δικαίου, που διέπει τη δυτική Καθολική Εκκλησία, και τον Κώδικα των Κανόνων των Ανατολικών Εκκλησιών, που διέπει τις ανατολικές Καθολικές εκκλησίες. Όταν ένας άνδρας και μια γυναίκα έχουν πάρει διαζύγιο, μπορούν να επικοινωνήσουν με την κατάλληλη επισκοπή, ώστε να ερευνηθεί ο γάμος τους και να διαπιστωθεί αν ήταν έγκυρος. Αυτή η διαδικασία μπορεί να είναι απλή ή μακροχρόνια, κι αυτό εξαρτάται από τη φύση της περίπτωσης και τις μορφές αποδείξεων που είναι διαθέσιμες. Αν ο γάμος τους δεν ήταν έγκυρος, τότε τους δίνεται ένα διάταγμα ακυρότητας ή «ακύρωση».

- Ποιες είναι οι αλλαγές που έκανε ο πάπας Φραγκίσκος;

Εξέδωσε δύο έγγραφα, το καθένα από τα οποία είναι *motu proprio*. Έγγραφο *motu proprio* είναι το έγγραφο που δημοσιεύεται με πρωτοβουλία του πάπα. Τέτοια έγγραφα συ-

χνά χρησιμοποιούνται για να θεσπίσουν ή να διασαφηνίσουν νομικά θέματα (σε αντίθεση με δογματικά θέματα, που εξετάζονται σε άλλα έγγραφα, όπως είναι οι εγκύκλιοι). Οι μεταβολές του πάπα Φραγκίσκου είναι αρκετά πολύπλοκο θέμα, όμως ανάμεσα στις μεγαλύτερες, παραθέτουμε τις ακόλουθες:

Απαιτείται μόνο μία απόφαση ακυρότητας: Μέχρι σήμερα, στις περισσότερες περιπτώσεις, αν ένα δικαστήριο έκρινε ότι ένας γάμος είναι άκυρος, η απόφαση προσέφευγε σε δευτεροβάθμιο δικαστήριο, και μόνο αν το δεύτερο δικαστήριο συμφωνούσε, μπορούσε να χορηγηθεί ακύρωση. Τώρα η ηθικά βέβαιη απόφαση του πρώτου δικαστηρίου θα είναι αρκετή στις μη αμφισβητούμενες υποθέσεις.

Δικαστής είναι ο ίδιος ο επίσκοπος: Παρότι ο επίσκοπος υπήρξε πάντοτε ο κύριος δικαστής στην επισκοπή του, προηγουμένως, το τμήμα για τις ακυρώσεις δεν καθιέρωνε τον ίδιο τον επίσκοπο ως δικαστή στις υποθέσεις γάμου. Τώρα, σύμφωνα με το ρόλο του ως ποιμένα των πιστών, καθιερώνεται. Πράγματι, είναι ο κύριος δικαστής στην επισκοπή του και βοηθιέται από άλλους τους οποίους επιλέγει. Ο νέος νόμος κατ' αυτό τον τρόπο θέτει ευθέως την ευθύνη στον επίσκοπο ως ποιμένα.

Δημιουργήθηκε μια νέα, συντομότερη διαδικασία που εμπλέκει τον επίσκοπο: Μέχρι τώρα υπήρχαν δύο διαδικασίες για το χειρισμό των ακυρώσεων. Η επίσημη, που είναι και η πιο μακροχρόνια και χρειάζεται τη συλλογή και ζύγιση των καταθέσεων, η διαδικασία εγγράφων, που αντιμετωπίζει περιπτώσεις όπου ο γάμος μπορεί να αποδειχθεί άκυρος με την απλή παρουσίαση ορισμένων εγγράφων, όπως εκείνα που δείχνουν ότι ένας καθολικός παντρεύτηκε εκτός Εκκλησίας χωρίς την απαραίτητη άδεια. Τώρα υπάρχει και μια ενδιάμεση διαδικασία που εμπλέκει τον επίσκοπο. Αν οι απο-

δείξεις ακυρότητας είναι εξαιρετικά σαφείς, μπορούν να παρουσιαστούν στον επίσκοπο σε μια διαδικασία που παίρνει λιγότερο χρόνο από μια υπόθεση επίσημης διαδικασίας. Ωστόσο, αν τα αποδεικτικά στοιχεία χρειάζονται περισσότερη εξέταση, η υπόθεση πρέπει να παραπεμφθεί στην επίσημη διαδικασία.

Μπορούν να γίνουν προσφυγές κατά της απόφασης του επισκόπου στον αρχιεπίσκοπο μητροπολίτη. Ως έλεγχος στην κρίση του επισκόπου, τα μέρη μπορούν να προσφύγουν στον αρχιεπίσκοπο μητροπολίτη, δηλαδή εκείνο τον επίσκοπο που είναι επικεφαλής της τοπικής εκκλησιαστικής επαρχίας, που αποτελείται από αρκετές γειτονικές επισκοπές.

- Γιατί το έκανε αυτό ο πάπας Φραγκίσκος;

Το έκανε γιατί επιθυμούσε να καταστήσει τη διαδικασία της ακύρωσης πιο αποτελεσματική. Σε πολλά μέρη του κόσμου η διαδικασία είναι ιδιαίτερα αργή και δύσκολη. Σε κάποιες χώρες είναι πρακτικά αδύνατο το Εκκλησιαστικό Δικαστήριο ακόμα και να ακροαστεί την υπόθεση κάποιου και, αν το κάνει, μπορεί να πάρει πάρα πολλά χρόνια μέχρι την έκδοση απόφασης. Έτσι, όπως σημειώνει ο πάπας Φραγκίσκος, η Σύνοδος των Επισκόπων του 2014 ζήτησε να γίνουν αλλαγές στη διαδικασία ακύρωσης, ώστε να γίνει συντομότερη, αλλά και λιγότερο χρονοβόρα και ακριβή.

- Σε τι είδους καταστάσεις μπορεί η νέα και συντομότερη διαδικασία να εφαρμοστεί;

Σύμφωνα με τους διαδικαστικούς κανόνες, αυτές οι περιπτώσεις περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

- Την απουσία πίστης που οδηγεί στην προσποίηση της συναίνεσης για σύναψη γάμου, ή λάθος που προσδιορίζει την θέληση σε ό,τι αφορά μια από τις απαιτήσεις

του γάμου

- Την συντομία του έγγαμου βίου (π.χ. το ζεύγος χώρισε πολύ γρήγορα μετά το γάμο του)

- Όταν το ζεύγος προχώρησε σε άμβλωση για να αποτρέψει τη γέννηση παιδιών (πιθανώς κατά τη διάρκεια του γάμου, πριν να κάνει άλλα παιδιά, δείχνοντας έτσι απροθυμία για τεκνοποίηση)

- Την πεισματική επιμονή σε εξωσυζυγική σχέση την ώρα του γάμου ή οποιαδήποτε στιγμή μετά απ' αυτόν

- Την κακόβουλη απόκρυψη στειρότητας, σοβαρής μεταδοτικής ασθένειας, παιδιών που γεννήθηκαν από προηγούμενη σχέση, φυλάκιση

- Κάποια αιτία γάμου εντελώς ξένη με τον έγγαμο βίο (πιθανώς κάτι όπως η σύναψη γάμου για λόγους μετανάστευσης ή για την απόκτηση κληρονομιάς), ή που αφορά απρογραμμάτιστη εγκυμοσύνη της γυναίκας

- Την σωματική βία που προκαλείται για να αποσπαστεί η συναίνεση σε γάμο

- Την απουσία δυνατότητας χρήσης της λογικής που αποδεικνύεται από ιατρικά έγγραφα.

Κοντά στα γεγονότα

@ ΠΑΙΔΙΑ ΧΩΡΙΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Στη Γαλλία, ένα στα πέντε παιδιά ζει στο κατώφλι της φτώχειας, περίπου 30.000 δεν έχουν κατοικία, 9.000 κατοικούν σε παραγκουπόλεις και 140.000 εγκαταλείπουν το σχολείο κάθε χρόνο: αυτά πληροφορούμαστε από μια έκθεση-σοκ της Unicef, η οποία δημοσιεύθηκε τον Ιούνιο και παρουσιάστηκε στη γαλλική Εθνοσυνέλευση, στο Παρίσι. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η Γαλλία πρέπει να ξετασθεί από την Επιτροπή των δικαιωμάτων του παιδιού των Ηνωμένων Εθνών, η Unicef ανησυχεί και κάνει εκκλήσεις στη γαλλική κυβέρνηση ώστε να πραγματοποιηθεί η απαραίτητη πρόοδος. Παραγκουπόλεις για τα παιδιά, ανισότητες όλο και οξύτερες στον τομέα της παιδείας, βία, η δυσφορία των εφήβων με αυτοκτονικό ιδεασμό. Η έκθεση καταγράφει την απαράδεκτη κατάσταση των ασυνόδευτων παιδιών προσφύγων που ζουν σε παραγκουπόλεις. Χωρίς τα θεμελιώδη δικαιώματά τους στον τομέα της υγείας, της εκπαίδευσης και της προστασίας, θύματα διακρίσεων, είναι από τα πιο ευάλωτα παιδιά. «Παρά τις συστάσεις της Επιτροπής των δικαιωμάτων του

παιδιού και τις επανειλημμένες προειδοποιήσεις του, ο σεβασμός των δικαιωμάτων αυτών των παιδιών παραμένει εντελώς μη ικανοποιητικός και οδηγεί σε αναξιοπρεπείς καταστάσεις», εξηγεί η Michèle Barzach, πρόεδρος της Unicef Γαλλίας. Μπροστά στη σοβαρότητα της κατάστασης, η Unicef Γαλλίας εφιστά την προσοχή των γαλλικών αρχών σε τριάντα έξι συγκεκριμένες συστάσεις.

Vatican Radio

@ ΑΥΤΟΧΘΟΝΕΣ ΣΤΗ ΒΡΑΖΙΛΙΑ

Στη Βραζιλία, η παιδική θνησιμότητα και οι αυτοκτονίες «εξολοθρεύουν τους αυτόχθονες νέους», δηλώνει το Ιεραποστολικό Συμβούλιο για τους Αυτόχθονες (CIMI), που παρουσίασε την Έκθεσή του για το 2014 σχετικά με τη βία κατά των αυτόχθονων λαών στην έδρα της Καθολικής Ιεραρχίας της Βραζιλίας, στην Μπραζιλία. Η έκθεση αποκαλύπτει μια έντονη αύξηση του αριθμού δολοφονιών, αυτοκτονιών, θανάτων λόγω έλλειψης ιατρικής βοήθειας και πολλές περιπτώσεις παιδικής θνησιμότητας. Επίσης υπογραμμίζει μια υποτροπή όσον αφορά στην εισβολή στους πόρους των ιθαγενών για λόγους που σχετίζονται με την παράνομη εκμετάλλευση και μια μεγάλη παθητικότητα των αρχών στην διευθέτηση των εδαφών των ιθαγενών.

apic

@ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ: Η ΕΚΚΛΗΣΗ ΤΟΥ ΣΕΒ. ΤΟΜΑΣΙ

«Το ζήτημα της μετανάστευσης δεν είναι μια απομονωμένη μεταβλητή, αλλά ένα σημαντικό στοιχείο μέσα στο πολιτικό, οικονομικό και εμπορικό πλαίσιο», εκτιμά ο Σεβασμιότατος Silvano Tomasi, μόνιμος παρατηρητής της Αγίας Έδρας στα Ηνωμένα Έθνη στη Γενεύη. Κατά τη διάρκεια της ομιλίας τους στο Συμβούλιο των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του ανθρώπου, στις 15 του περασμένου Ιουνίου, κάλεσε τη διεθνή κοινότητα να ενεργήσει «μαζί» και ζήτησε στις χώρες προέλευσης των μεταναστών να εργαστούν, για να καταστήσουν τη μετανάστευση επιλογή αντί για καταναγκασμό. Ανάμεσα στα μέτρα που εκδόθηκαν, ο νούντιος προτείνει τη δημιουργία «χαρτών δικαιωμάτων και καθηκόντων» που να είναι «εύκολο να γίνουν κατανοητά» για όσους θέλουν να ενσωματωθούν και να έχουν «ένα σίγουρο νομικό καθεστώς, με ξεκάθαρα και σαφή δικαιώματα και ευθύνες». Ο Σεβασμιότατος Tomasi προτείνει «οι αντίστοιχες αρχές» να παρέχουν «νομικούς διαύλους πιο σίγουρους για τη μετανάστευση και τη σαφή αποδοχή, προκειμένου να συμφιλιώσουν τα δικαιώματα των μεταναστών και τα νόμιμα συμφέροντα των επιχειρήσεων που τους υποδέχονται». Θίγοντας το ζήτημα της μαζικής αποβίβασης μεταναστών, ο νούντιος δηλώνει ότι «οι επιχειρήσεις αναζήτησης και διάσωσης θα έπρεπε να συνεχιστούν και να ενδυναμωθούν [...] Η ανάγκη προστασίας του δικαιώματος στη ζωής ολόκληρου του κόσμου, ανεξαρτήτως της προσωπικής κατάστασης, πρέπει να παραμείνει προτεραιότητα». Κλείνοντας, παραινεί τη διεθνή κοινότητα να ενεργήσει πιο γρήγορα: «η μετανάστευση και η κλιματική αλλαγή είναι οι κύριες προκλήσεις του 21ου αιώνα [...] Ο χρόνος περνάει και όσο περιμένετε, τόσο το τίμημα αυξάνεται».

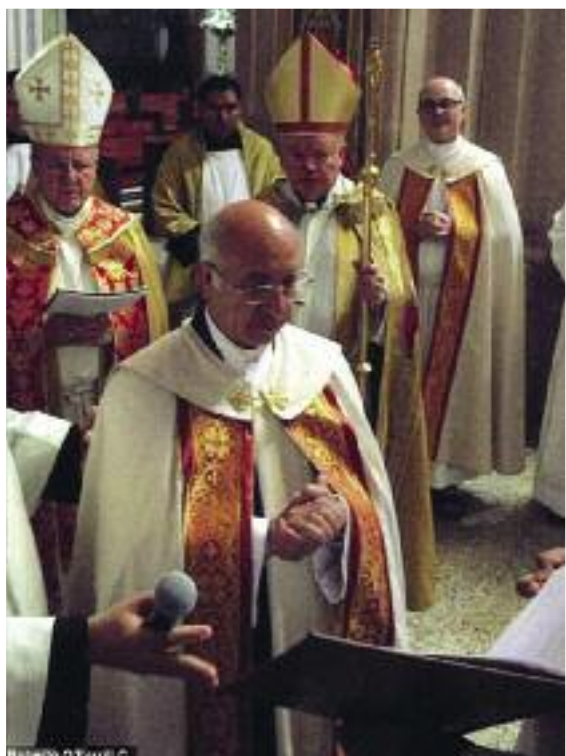
Zenit

@ ΜΑΖΙΚΟΣ ΕΞΟΡΚΙΣΜΟΣ

Ένας μαζικός εξορκισμός σε όλους τους κατοίκους του Μεξικό πραγματοποιήθηκε τον περασμένο Ιούνιο από τις καθολικές αρχές, αποκάλυψε το αμερικανικό πρακτορείο ειδήσεων Catholic News Agency. Είναι η πρώτη φορά που ένα τέτοιο τελετουργικό συμβαίνει στη χώρα. Το υψηλό επίπεδο βίας, οι αμβλώσεις και η ανάπτυξη του εμπορίου ναρκωτικών στο Μεξικό ήταν οι λόγοι διοργάνωσης της τελετής, που ονομάζεται Exorcismo magno και έλαβε χώρα μέσα στον καθεδρικό ναό του San Luis Potosí, στο κέντρο της χώρας. Ο καρδινάλιος Juan Sandoval Iniguez, επίτιμος αρχιεπίσκοπος της Γουαδαλαχάρα, προϊστάτο της τελετής, που εκτυλίχθηκε κεκλεισμένων των θυρών. «Όσο περισσότερο αυξάνεται η αμαρτία σε μια χώρα, τόσο πιο εύκολο είναι για τους δαιμονες να βάζουν σε πειρασμό τους ανθρώπους», εξήγησε ο διάσημος ισπανός εξορκιστής, Jose Antonio Fortea. Ο ιερέας ευχήθηκε αυτού του είδους ο εξορκισμός σε εθνικό επίπεδο να μπορέσει να γίνει και αλλού στο μέλλον.

aric

@ ΕΙΚΟΝΟΚΛΑΣΤΙΚΗ ΘΗΡΙΩΔΙΑ

Αντάρτες του λεγόμενου Ισλαμικού Κράτους (IS) κατεδάφισαν το Μοναστήρι Mar Elian στο al-Qaryatayn, κοντά στην συριακή πόλη Χομς. Το καθολικό αυτό μοναστήρι υπήρχε εκεί από τον 5ο αιώνα. Αναπαράγοντας τη συνήθη αδίστακτη προπαγανδιστική τακτική η IS ανέρτησε μια σειρά εικόνων που έδειχναν τη βεβήλωση της εκκλησίας, μαζί με την εκταφή των λειψάνων του αγίου Elian και τέλος την καταστροφή του ιστορικού συγκροτήματος. Το μοναστήρι, που θεωρείται ένα από τα σημαντικότερα καθολικά κέντρα της Συρίας, ξαναχτίστηκε σε διάφορες φάσεις μέσα στους αιώνες. Χιλιάδες προσκυνητές συγκεντρώνονταν εκεί κάθε χρόνο στις 9 Σεπτεμβρίου, κατά την εορτή του αγίου. Το Ισλαμικό Κράτος θεωρείται υπεύθυνο για την απαγωγή του π. Jacques Mourad, φέτος το Μάιο, ο οποίος ήταν εφημέριος του μοναστηριού. Το γεγονός της καταστροφής του μοναστηριού επιβεβαιώνει την εικονοκλαστική θηριωδία των τζιχαντιστών, μια θηριωδία που κηλιδώθηκε από το αίμα του 81χρονου Khaled al Asaad, ο οποίος επί σαράντα χρόνια ήταν επικεφαλής μιας από τις επιβλητικότερες παγκοσμίως αρχαιολογικές τοποθεσίες, εκείνης της Παλμύρα. Το Ισλαμικό Κράτος τον αποκεφάλισε μπροστά στο μουσείο που είχε διοικήσει για δεκαετίες και ύστερα έδεσε το σώμα του σε μια ρωμαϊκή κολώνα.

L' Osservatore Romano

@ 14 ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΧΩΡΙΣ ΣΧΟΛΕΙΟ

Σχεδόν 14 εκατομμύρια παιδιά –δύο φορές περισσότερα απ' ό,τι πριν πέντε χρόνια- δεν πηγαίνουν πλέον στο σχολείο στη Λωρίδα της Γάζας, τη Συρία, το Ιράκ, την Υεμένη, αλλά και τη Λιβύη και το Νότιο Σουδάν, χώρες που έχουν πληγεί άμεσα ή έμμεσα από πολεμικές συρράξεις. Οπωσδήποτε οι συγκρούσεις στη Συρία έχουν συμβάλει κατά μεγάλο βαθμό στην αύξηση αυτών των ποσοστών. Έτσι, όπως πληροφορεί η έκθεση της Unicef που ήρθε στη δημοσιότητα στις αρχές Σεπτεμβρίου, πάνω από 52.000 εκπαιδευτικοί εγκατέλειψαν την εργασία τους εξαιτίας του πολέμου, ενώ 700.000 παιδιά από τη Συρία που εξαναγκάστηκαν να γίνουν πρόσφυγες στις γειτονικές χώρες, ιδίως την Τουρκία και το Λίβανο, αδυνατούν πλέον να πάνε στο σχολείο. Στην Υεμένη ορισμένα σχολεία έχουν μετατραπεί σε στρατώνες. Στο Ιράκ, το 2014 ήταν η πιο θανατηφόρα χρονιά από το 2008. Η μετατόπιση σχεδόν 3 εκατομμυρίων Ιρακινών από τις πόλεις τους, διέλυσε τις ήδη κατεστραμμένες εκπαιδευτικές δομές. Πάνω από 950.000 παιδιά επηρεάστηκαν από τις τραγικές εξελίξεις. Στη Λωρίδα της Γάζας τα παιδιά χρησιμοποιούν ως καταφύγια τα σχολικά κτίρια, γιατί τα σπίτια τους καταστράφηκαν το καλοκαίρι του 2014. Η Unicef, προκειμένου να αποφευχθεί το απόλυτο χάος, κάνει έκκληση να γίνει η παιδεία μια από τις προτεραιότητες της ανθρωπιστικής βοήθειας.

la croix

@ ΤΡΟΜΟΣ ΧΩΡΙΣ ΤΕΛΟΣ ΣΤΗ ΝΙΓΗΡΙΑ

Ο τρόμος και ο θάνατος συνεχίζονται για το λαό της Νιγηρίας, όπου φονταμενταλιστές της Boko Haram σκότωσαν τον περασμένο Αύγουστο 56 μέλη ενός χωριού σε μια απομακρυσμένη περιοχή του Μπόρνο, που βρίσκεται στο βορειοανατολικό άκρο της χώρας. Ο κυβερνήτης της πολιτείας επιβεβαίωσε την επίθεση σήμερα, δηλώνοντας ότι οι εξτρεμιστές προσπαθούν να διευρύνουν την εκστρατεία της βίας. Κάποιοι κάτοικοι του χωριού Βασου ανέφεραν ότι δέχθηκαν επίθεση από αντάρτες της Boko Haram και ότι κατέφυγαν ύστερα στα γειτονικά δάση για να προστατευθούν. Όταν επέστρεψαν στο χωριό τους, βρήκαν σωρούς των νεκρών στοιβαγμένους στους δρόμους. Πρόκειται για την τελευταία από πολλές επιθέσεις στην Πολιτεία Μπόρνο. Οι εξτρεμιστές επιτίθενται στα χωριά, καίνε σπίτια και εξαναγκάζουν τους χωρικούς να φύγουν. Τα τελευταία έξι χρόνια, η Boko Haram έχει δολοφονήσει περίπου 20.000 ανθρώπους και τον τελευταίο καιρό σχεδόν 58.000 πρόσφυγες εγκατέλειψαν τη Νιγηρία για να καταλήξουν σε στρατόπεδα στο Καμερούν, το Τσαντ, το Τόγκο και τον Νίγηρα.

Οι εξτρεμιστές επιτίθενται στα χωριά, καίνε σπίτια και εξαναγκάζουν τους χωρικούς να φύγουν. Τα τελευταία έξι χρόνια, η Boko Haram έχει δολοφονήσει περίπου 20.000 ανθρώπους και τον τελευταίο καιρό σχεδόν 58.000 πρόσφυγες εγκατέλειψαν τη Νιγηρία για να καταλήξουν σε στρατόπεδα στο Καμερούν, το Τσαντ, το Τόγκο και τον Νίγηρα.

L' Osservatore Romano

**@ ΓΕΦΥΡΑ ΕΙΡΗΝΗΣ
ΣΤΟΝ ΤΟΠΟ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ**

Μια «γέφυρα συμφιλίωσης» ανάμεσα σε Εβραίους και Χριστιανούς, αλλά κι ένα εργαλείο για να αναδειχθούν «εναλλακτικές» στον πόλεμο μεταξύ του Παλαιστινιακού (και Αραβικού) και του Ισραηλτικού κόσμου. Ο π. David Neuhaus, του τάγματος του Ιησού, βικάριος των εβραιόφωνων καθολικών του Λατινικού Πατριαρχείου Ιερουσαλήμ, τόνισε το μοναδικό ρόλο της εβραιοκαθολικής κοινότητας του κράτους του Ισραήλ. Η συγκεκριμένη κοινότητα δημιουργήθηκε το 1948, από χιλιάδες χριστιανούς μετανάστες, καθώς και Εβραίους που «αναγνώρισαν τον Χριστό ως Μεσσία και Κύριο» και

μέλη εβραϊκών οικογενειών που ήταν χριστιανοί. Ως «πρώτη Εκκλησία στην Ιερουσαλήμ, η κοινότητα αισθάνεται άνετα μέσα στον εβραϊκό κόσμο. Πράγματι, η ίδρυση του Κράτους του Ισραήλ το 1948, προσέφερε το πλαίσιο μέσα στο οποίο, για πρώτη φορά από τον πρώτο αιώνα, χριστιανοί έζησαν μέσα σε μια εβραϊκή πλειονότητα, σε μια κοινωνία που προσδιορίζεται από την εβραϊκή θρησκεία, την ιστορία και τον εβραϊκό πολιτισμό», ανέφερε η ποιμαντική επιστολή του π. Neuhaus, που εκδόθηκε με την ευκαιρία των 60 χρόνων από την ίδρυση του Έργου του Αγίου Ιακώβου.

L' Osservatore Romano

@ ΣΥΝΔΕΟΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΠΙΣΤΟΥΣ ΤΗΣ ΝΙΓΗΡΙΑΣ

Λίγο facebook, λίγο twitter, και όχι μόνο για χριστιανούς. Το Prayerbox είναι η νέα ηλεκτρονική, κοινωνική πλατφόρμα με θρησκευτική προσέγγιση. Δημιουργός της είναι ο Adebambo Oyekan Oyelaja, ένας νεαρός Νιγηριανός προγραμματιστής που ζει κι εργάζεται στην ταλαιπωρημένη από τις τρομοκρατικές επιθέσεις της Boko Haram χώρα. Στις αναρτήσεις υπάρχουν προσευχές, αλλά και η δυνατότητα να αναρτά κανείς εδάφια της Βίβλου και να δίνει προσωπικές μαρτυρίες. Αυτό που διαφοροποιεί το Prayerbox είναι ότι επιτρέπει σε ολόκληρες θρησκευτικές κοινότητες να διασυνδεθούν μεταξύ τους καθώς και με τους πιστούς, και τους πιστούς με θρησκευτικές αρχές. Επιτρέπει να γίνονται προσφορές και δωρεές και οι συνδεδεμένοι να βλέπουν θρησκευτικά ημερολόγια. Σε μια χώρα που βασικά είναι χωρισμένη στη μέση, από θρησκευτικής απόψεως (50% του πληθυσμού είναι Ισλαμιστές, ενώ περίπου 48% χριστιανοί), το Prayerbox κατά κάποιον τρόπο έχει συγκεντρώσει τους πιστούς της Νιγηρίας, δίνοντάς τους την ευκαιρία να μοιράζονται τις ιστορίες και τις προσευχές τους με ολόκληρο τον κόσμο. «Παρατήρησα», εξήγησε ο δημιουργός του, «μια αυξανόμενη τάση των ανθρώπων να μοιράζονται προσευχές στα κοινωνικά μέσα δικτύωσης. Ωστόσο κατάλαβα ότι τα τυπικά μέσα δικτύωσης διαχωρίζονται από το θρησκευτικό περιεχόμενό τους εξαιτίας της ποικιλίας που προσφέρουν. Έτσι αποφάσισα να δημιουργήσω μια πλατφόρμα που θα βοηθάει τους ανθρώπους να προσεύχονται καλύτερα, συχνά και με κοινωνικό τρόπο». Σε λίγους μήνες μόνο το Prayerbox κέρδισε περίπου εκατό χιλιάδες χρήστες, ενώ χιλιάδες από αυτούς είναι μουσουλμάνοι, ευτυχείς που μπορούν να αλληλεπιδρούν και να προσεύχονται με τους χριστιανούς αδελφούς τους. Αρκετοί ποιμένες στη Νιγηρία και άλλα μέρη του κόσμου ήδη χρησιμοποιούν την πλατφόρμα, καθιστώντας την οικουμενική και διαθρησκευτική.

L' Osservatore Romano

**@ ΟΙ ΕΠΙΣΚΟΠΟΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ ΑΝΤΙΔΡΟΥΝ
ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΗ ΤΟΥ ΠΑΠΑ**

Στις 6 Σεπτεμβρίου, στην πλατεία του Αγίου Πέτρου στη Ρώμη, ο πάπας Φραγκίσκος παραίτησε όλες τις ενορίες της Ευρώπης να αναλάβουν κι από μία οικογένεια προσφύγων. Από τον ενθουσιασμό που έδειξαν η Ουρουγουάη ή η Μάλτα, μέχρι την υπερβολική προσοχή της Ουγγαρίας, οι Εκκλησίες αντέδρασαν σε συνάρτηση της πολιτικής κατάστασης της χώρας τους. Στην Ουγγαρία, η αποδοχή μεταναστών χωρίς επίσημα έγγραφα είναι έγκλημα: όσοι παραβιάζουν το νόμο μπορεί να κατηγορηθούν και να διωχθούν για «εκμετάλλευση ανθρώπων». «Όμως, μέσα στα όρια που επιβάλλονται από το νόμο, η ουγγρική Εκκλησία κάνει ό,τι είναι δυνατόν για να παραμείνει κοντά στους ανθρώπους αυτούς», διευκρίνισε ο καρδινάλιος Erdo, πρόεδρος των Καθολικών Ιεραρχιών Ευρώπης. Στη Μάλτα, η επιτροπή των μεταναστών της επισκοπής της Μάλτας εδώ και χρόνια έχει υποδεχθεί 400 μετανάστες σε 14 κατοικίες, ενώ ο Σεβ. Mario Grech, επίσκοπος του Gozo, δήλωσε ότι «το χειρότερο πράγμα που θα μπορούσε να συμβεί στην ανθρωπότητα, είναι να χάσει την ανθρωπιστική ευαισθησία της όταν αντιμετωπίζει τραγωδίες». Στη Νότια Αμερική, ο καρδινάλιος Daniel Sturla, αρχιεπίσκοπος του Montevideo, δήλωσε ότι η Καθολική Εκκλησία της Ουρουγουάης υποστηρίζει την άφιξη Σύριων προσφύγων στη χώρα. Ο καρδινάλιος ανέφερε ότι υπάρχει μια «συναίνεση στην κοινωνία». «Είμαι ένας χριστιανός επίσκοπος από την Ουρουγουάη που πρέπει να προσπαθήσει να φέρει το καλύτερο στην εκκλησία της Λατινικής Αμερικής και να υποστηρίξει τον Άγιο Πατέρα», δήλωσε.

La Croix

**@ ΗΜΕΡΑ
ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ**

Σε κοινωνία και ταυτόχρονα με τους ορθόδοξους αδελφούς, αλλά και με κάθε άνθρωπο καλής θελήσεως, η Καθολική Εκκλησία, ενώθηκε την 1η Σεπτεμβρίου για πρώτη φορά, για να τελήσει Θεία λειτουργία για την Παγκόσμια ημέρα προσευχής για τη φροντίδα της Δημιουργίας. Στην Ακολουθία του Λόγου, στην οποία χοροστάτησε ο πάπας Φραγκίσκος στον άγιο Πέτρο, συμμετείχαν προσκυνητές και αντιπροσωπευτές της ρωμαϊκής Κούριας, αλλά στην πρόσκληση του Πάπα να ανανεώσουν το προσωπικό τους κάλεσμα ως «προστάτες του Έργου του Θεού», απάντησαν στην Ευρώπη και στον κόσμο πολλές εκκλησιαστικές κοινότητες με προσευχές και περισυλλογή.

Radio Vaticana

ΕΞΑΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥ ΒΙΚΑΡΙΑΤΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ANALECTA CATHOLICA

Θεσσαλονίκη 2015 • σελ. 250 • ISSN 2241 - 1453

Κυκλοφόρησε το 8ο τεύχος της έκδοσης μελετημάτων θεολογίας και ιστορίας της Καθολικής Εκκλησίας στην Ελλάδα. Στο τεύχος αυτό δημοσιεύονται οι παρακάτω μελέτες:

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ Α΄, Το πρόσωπο της ευσπλαχνίας.

ΙΩΑΝΝΗΣ-ΠΑΥΛΟΣ Β΄, Πλούσιος σε ευσπλαχνία.

WALTER KASPER, Το θεολογικό υπόβαθρο του Πάπα Φραγκίσκου.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΣΗΜΑΚΗΣ, Για την Β΄ Βατικανή Σύνοδο στην 50η ετέτειο της λήξης της.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΠΙΤΕΡΗΣ, Η θέση της μοναχικής ζωής μέσα στην Εκκλησία.

ARTHUR DROULEZ, Histoire de la mission Lazariste de Naxie (1784-1877).

ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΣΗΜΑΚΗΣ, Συνοδικά Ελλήνων Καθολικών επισκόπων στη Β΄ Βατικανή Σύνοδο (1962-1965).

ΟΡΕΣΤΗΣ ΒΑΒΑΤΣΙΟΥΛΑΣ, Τα εκκλησιαστικά κτίσματα του Κάστρου της Νάξου. Μέρος Ε΄.

Ι. Ασημάκης (ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ)

Στη Θάλασσα του κόσμου.

Πνευματικοί απόηχοι από Ποντίφικες του 20ου και 21ου αιώνα.

Θεσσαλονίκη 2015 • ISBN 978-618-81628-1-5 • σελ. 184 • Τιμή 14€

Ως ποιμένες οικουμενικής εμβέλειας, οι Πάπες βρίσκονται μέσα στη θάλασσα του κόσμου (έκφραση του Πάπα Φραγκίσκου Α΄) με τις προσδοκίες, τις προκλήσεις και τις ανάγκες διαφορετικών καταστάσεων, πολιτισμών και συνθηκών. Το βιβλίο αυτό είναι μια συλλογή από 190 φωτογραφίες και 100 κείμενα των έξι τελευταίων Παπών που έζησαν τον περασμένο και τον τρέχοντα αιώνα: άγιος Ιωάννης ΚΓ΄, μακάριος Παύλος Στ΄, Ιωάννης-Παύλος Α΄, άγιος Ιωάννης-Παύλος Β΄, Βενέδικτος ΙΣτ΄ και Φραγκίσκος Α΄. Ο συνδυασμός εικόνων και λέξεων μας βοηθούν να γνωρίσουμε την πνευματική παρακαταθήκη του κάθε Ποντίφικα, διαβλέποντας σε μια ματιά, σε μια χειρονομία, την εμπειρία μιας έκφρασης, μιας σκέψης.

Ι. Ασημάκης (ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ)

Λέξεις ημέρας. Για να τις προφέρουν τα χείλη με εμπιστοσύνη στη δύναμη που δίνουν.

Θεσσαλονίκη 2015 • ISBN 978-618-81628-2-2 • σελ. 192 • Τιμή 9€

Η Εκκλησία των Αγίων Αποστόλων, του Πέτρου και του Παύλου, μας διδάσκει ότι μια Εκκλησία προσευχόμενη είναι μια Εκκλησία «όρθια», στέρεα, πορευόμενη! Πράγματι, ο χριστιανός που προσεύχεται είναι ένας χριστιανός προστατευμένος, προφυλαγμένος, στηριγμένος αλλά πρώτα απ' όλα δεν είναι μόνος. (Πάπας Φραγκίσκος Α΄, Ομιλία Πανήγυρης Αγίων Πέτρου & Παύλου, 29.6.2015).

Στο βιβλίο καταβλήθηκε προσπάθεια να συμπεριληφθούν οι πνευματικές παρακαταθήκες αγίων και ασκημένων χριστιανών τόσο της αδιαίρετης Εκκλησίας όσο και της δυτικής παράδοσης πνευματικότητας. Πολλά κείμενα αποδίδονται στα νεοελληνικά για πρώτη φορά.

Η έκδοση αποβλέπει στο να ανταποκριθεί στο αίτημα πολλών για πνευματικό στοχασμό και προσευχή, απλά, άμεσα και συνοπτικά, για την κάθε ημέρα. Σκέψεις και προσευχές για μια στάση, για να έρθουν στα χείλη κάποια στιγμή της ημέρα, οι λέξεις μιας από τις κοινές προσευχές των χριστιανών. Για να γίνει ο κάματος της ημέρας λιγότερο μοναχικός και η πνευματική έρημος λιγότερο απειλητική.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ - ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΕΣ - ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: Τ.Θ. 50808 540 14 Θεσσαλονίκη Τηλ. 2310-835780 E-mail: ioas17@otenet.gr ■

Επισκεφθείτε την ιστοσελίδα μας

www.jesuits.gr

και συμβουλευτείτε τη ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ μας

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΤΕΥΧΟΣ:

Χριστιανισμός και πολιτική

Ποιες είναι οι πολιτικές διαστάσεις της θρησκείας;
Πώς η πολιτική αγγίζει τη θρησκεία;

Ευχαριστούμε πολύ όσους υποστηρίζουν την έκδοση του περιοδικού μας με τη γενναιόδωρη προσφορά τους. Η βοήθειά τους είναι πολύτιμη σε καιρούς δύσκολους για κάθε έντυπο.

Γίνετε υποστηρικτές και ευεργέτες του περιοδικού.

Προσφέρω ως δωρεά το ποσό των **20,00€** **50,00€** **100,00€**
για την υποστήριξη των «Ανοιχτών Οριζόντων».

Πληρωμή ΔΩΡΕΑΣ

με κατάθεση
στον λογαριασμό
Τράπεζα Πειραιώς
5018-060093-100 ή
με ταχυδρομική επιταγή.

ΟΝΟΜΑ

ΕΠΩΝΥΜΟ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

ΠΟΛΗ Τ.Κ.

ΤΗΛ.: E-MAIL

Συμπληρώστε το παρόν κουπόνι και στείλτε το, μαζί με την απόδειξη κατάθεσης, στη διεύθυνση:
Σμύρνης 27, 10439 Αθήνα ή στο fax 210 8835914 ή με e-mail: athensj@jesuits.com

Δώρο Προσφέρετε μια συνδρομή σε γνωστό σας πρόσωπο.

Πληρωμή Συνδρομής
με κατάθεση
στον λογαριασμό
Τράπεζα Πειραιώς
5018-060093-100 ή
με ταχυδρομική επιταγή.

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ
 Εσωτερικού 20,00€
 Εξωτερικού 30,00€

ΟΝΟΜΑ

ΕΠΩΝΥΜΟ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

ΠΟΛΗ Τ.Κ.

ΤΗΛ.: E-MAIL

Συμπληρώστε το παρόν κουπόνι και στείλτε το, μαζί με την απόδειξη κατάθεσης, στη διεύθυνση:
Σμύρνης 27, 10439 Αθήνα ή στο fax 210 8835914 ή με e-mail: athensj@jesuits.com

Ανανεώστε τη συνδρομή σας

Συμπληρώστε το παρόν κουπόνι και στείλτε το, μαζί με την απόδειξη κατάθεσης, στη διεύθυνση: Σμύρνης 27, 10439 Αθήνα ή στο fax 210 8835914 ή με e-mail: athensj@jesuits.com

Πληρωμή Συνδρομής
με κατάθεση
στον λογαριασμό
Τράπεζα Πειραιώς
5018-060093-100 ή
με ταχυδρομική επιταγή.

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ
 Εσωτερικού 20,00€
 Εξωτερικού 30,00€

ΟΝΟΜΑ

ΕΠΩΝΥΜΟ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

ΠΟΛΗ Τ.Κ.

ΤΗΛ.: E-MAIL